

MŪSŲ LIETUVA

NR. 22 (1400) XXVII. 1975. GEGUŽĖ - MAIO 29 D. 1,00 kruzeiras
R. Juatindiba, 20 (28) Caixa Postal 4421 - 01000 São Paulo, SP. Tel. 273-0338

Brazinskai laisvi

Pranas ir Algirdas Brazinskai rašo ir jų advokatai praneša, kad teisminiai jų byla buvo galutinai išspręsta š. m. sausio 17 d. Aukščiausiam Turkijos Teisme Ankaroje. Tai reiškia, kad kovoje dėl Brazinskių laisvės Turkijos žemėje yra pasiekta didelė pergalė prieš Sovietų Sąjungą: nei Turkijos vyriausybė, nei teismas Brazinskių neišdavė sovietams, nors jie labai trukdė teismo eigą, o Brazinskams teko keturis metus kentėti iki buvo gautas galutinis nuosprendis.

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, budėjęs ir visą laiką veikęs dėl Brazinskių laisvės, dabar deda visas pastangas jiems iš Turkijos išvykti į kurį kitą kraštą, kur gyvenama lietuvių. Kai kurios Brazinskių bylos aplinkybės apsunkina jų emigraciją. Tačiau, kai jie gaus pabėgėlių statusą, emigracijos klausimas palengvės. Jei emigracija dar užtruktų, Brazinskai mėgintų įsikurti tuo tarpu Turkijoje, bet jau kaip laisvi žmonės. (ELTA)

Pagal gautas žinias, Lietuvių Bendruomenės pastangomis imi-

gracijos vizas Pranui ir Algirdui Brazinskams, esantiems Turkijoje po pabėgimo iš Sov. Sąjungos, suteikė Venecuela. Neužilgo jie ten turėtų atsirasti.

Išėjo LKB Kronikos Nr. 12 ir 13

STOCKHOLMAS. — Vakarų Europoje jau žinoma, kad okupuojamoje Lietuvoje išėjo "Lietuvių Katalikų Bažnyčios Kronikos" Nr. 12 ir 13. Žinoma taip pat, kad porą kartų buvo bandyta "Kroniką" išvežti į užsienį, bet pasieky rusų muitininkai ir milicija taip smarkiai krato, kad surado ir "Kronikas".

Maskva siūlosi Portugalijai "padėti"

LISABONA. — Sovietai pasiūlė Portugalijai ekonominę pagalbą. Darbo ministeris maj. Jose Martins lankėsi Maskvoje, sėdėjo visą savaitę ir grįžęs džiaugėsi visokiais pažadais. Jo paklausė kiti, ar sovietai reikalavo leidimo Portugalijos uostuose stovėti jų laivams, bet ministeris į tai neatsakė.

ŠV. Metams Roma tikisi apie 15 milionų keliauninkų

Prieš Kissingerio "tyliąją akciją"

Pabaltiečių laiškų tvanas

Derwinskis pareikalavo, kad

Valstybės departamentas aiškiai pasakytų, "kur jis stovi" Pabaltijo reikalui

Chicaga

Daug tūkstančių telegramų ir laiškų lietuviai jau pasiuntė JAV Prezidentui, senatoriams, Atstovų Rūmų nariams, Valstybės departamentui. Į šį reikalą organizuotai įsijungė ir latviai su estais. Tas sąjūdis jau neša vaisių. Valstybės departamentas atsuntė raštą dr. K. Bobeliui, Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkui. Laiške Valstybės Sekretoriaus pavaduotojas santykiams su visuomene Carol C. Laise Kissingerio vardu dėkoja už departamentui nusiųstas Aštuntojo Amerikos Lietuvių Kongreso rezolucijas ir užtikrina,

kad JAV politika Baltijos valstybių atžvilgiu nėra pasikeitusi: laikomasi nusistatymo nepripažinti Baltijos kraštų įjungimo į Sovietų Sąjungą.

Svarbu, kad Kongresas priimtų kongresmano Derwinskio ir kitų pasiūlytą rezoliuciją 165, kuria JAV vyriausybė būtų įpareigota Europos Saugumo konferencijoje nepripažinti Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių įjungimo į Sovietų Sąjungą. Todėl ir toliau tęskime su tokiu pačiu uolumu laiškų ir telegramų siuntimą, ypač dėl šios rezolucijos senatoriams ir kongresmanams.

TARPTAUTINIAI MOTERS METAI IR MES

Jungtinių Tautų organų nutarimu šie 1975 metai yra paskelbti Tarptautiniais moters metais. Svarbiausias tikslas — studijos ir pastangos gauti moteriai lygias teises su vyrais ir pakelti moters vertingumo ir atsakomybės sąmonę.

Yra gana papiltęs moters emancipacijos, išlaisvinimo sąjūdis. Jis kovoja už moters išlaisvinimą ir visišką sulyginimą su vyrais. Tačiau moters ir vyro kūno ir dvasios struktūra nevienoda. Moteris ir vyras vienas kitą papildo. Todėl negalima reikalauti moters su vyrais sulyginimo, tos pačios uniformos užvilkingo. Reikia siekti darnaus moters ir vyro bendradarbiavimo, papildančio veikimo darbe, šeimoj, visuomenėje. Reikia siekti laipsniško sulyginimo galimybių ir teisių su vyrais, kad galėtų pilnai išvystyti tas savo moteriškas savybes ir lygiateisiai panaudoti jas gyvenime.

Moters Metų proga prie Švento Sosto yra sudaryta Moters rolės visuomenėje ir Bažnyčioje studijų komisija. Juk yra balsų reikalaujančių, kad ir Katalikų Bažnyčioje moterys būtų įšvenčiamos kunigais. Tačiau Kristus Viešpats nepakvietė moterų būti apaštalais. Jis naudojo jų pagalbą ir palydą. kažkas yra pasakęs: "Apaštalai vyrai įsteigė bažnyčias, bet moterys išlaiko jas savo meile". Kristus moteriai iš minios, išgyrusiai nešiojusias jį moters iščias, pasakė: "Beje palaiminti tie, kurie

klauso Dievo žodžio ir jį vykdo". Taigi, ne tiek vertinga pati kūniška Marijos motinystė, kiek josios nuoširdus klausymas Dievo žodžio ir valios.

Tą pat reikia pasakyti ir apie visas moteris — būti uoliomis bendradarbėmis, kūniškom ir dvasinėm motinom, visur skleisti gerumą, žmoniškumą, pasigailėjimą, įvertinimą, ugdyti tikėjimą, viltį, veiklią Dievo ir žmonių meilę.

Lietuvių tauta aukštai vertina moterį ir motiną. Bet vyrai išsireiškė apie jas ir tokiomis liaudies patarlėmis: "Ak, moteriškas protas". ir "Boba — ne žmogus, oška — ne galvijai". Taip išsireiškė ir savo atlaidumą, moterims ne taip ką padarius dėl jų proto menkesnio aštrumo ir tam tikra pašaipia, nelygų vertinimą su savim.

Tenka manyti, kad daugel vyrų lietuvių ir dabar taip daro. Reiktų vyrams Tarptautiniais moters metais kiek pasitaisyti: nepareikšti niekada moterims pašaipos, padėti išvystyti ir pareikšti moteriškąsias savybes, pilnai, džiaugsmingai naudotis jomis ir būti nuoširdžiais, dėkingais savo motinoms, seserims, žmonoms, dukroms ir bendradarbėms. Moterys turėtų dėti daugiau pastangų labiau išlavinti savo ypatybes, vis toliau šviestis — ne tik madose — kad pilnai ir lygiateisiai su vyrais atliktų savo rolę žmonių gyvenime.

Nesi kardinolas - tikrai kalinys

Ištrauka iš kardinolo Mindszenty atsiminimų, kuriuose aprašomas tardymo vyksmas

Naktiniai tardymai išvarginavo tardytojus. Todėl jie dažnai būdavo keičiami. Nesikeitė tikrai majoras su kuoka. Jis buvo kas naktį su manimi. Mano fizinės jėgos pastebimai seko. Pradėjau rūpintis savo sveikata ir gyvybe. Mane užpuldavo bauginantys vaizdai. Kartais atrodydavo visos sienos pilnos ryškiaspalvių ratų, kurie sukosi ir lėkė į mane. Mano gūžys (goiteris), kurio augimas prieš dešimtį metų operacijos būdu buvo apstabdytas, vėl pradėjo atsinaujinti. Nuotaika krito. Ją slopino jausmas, kad esu visiškai apleistas ir beginklis. Dažnai ištisas dienas praleisdavau galvodamas: "Argi iš tikro nėra jokios išeities, jokios apsaugos?" Veltui prašiau advokato ir tardymo metu klausdavau, kodėl neateina teisininkų sąjungos pirmininkas. Decsi pradžioje gana nuolaidžiai paaiškino, kad dar nepavyko su juo susisiekti, bet vėliau aiškiai pasakė, kad tokiai bylai advokato nebuvo. O aš nieko negalėjau padaryti. Išsisėmęs, pavargęs ginčijausi ir kovojau vienas. Diena iš dienos drąsiai atsisakėdavau pasirašyti jų paruoštąjį savo prisipažinimą. Tada majoras, nutempęs mane į celą, nuplėsdavo drabužius ir parmetęs ant grindų mušdavo. Sargybiniai tą kančią paskui dar padidindavo neleisdami man užmigti.

Tomis skausmo valandomis dažnai galvodavau apie šventąjį mūsų vyskupą Ottokar Prohaszką, vieną didžiausių Vengrijos K. Bendrijos vadų, kuris kentėjo nuo natūralios nemigos ir buvo išsireiškęs, kad tomis nemigos naktimis pajėgęs pilnai suprasti savižudybės impulsą. Taipgi galvodavau apie senoviškosios Kinijos kankinimo metodus, kur mirčiai pasmerkiesiems kaliniams būdavo priedo dar neleidžiama miegoti. Tuo būdavo norima kalinius priversti be pertraukos pergyventi artėjančią mirtį.

Mano pasipriešinimas palaipsniui blėso. Išviešpatavo apatija ir indiferentiškumas. Daugiau ir daugiau tiesa su melu, tikrovė su netikrove pradėjo maišytis. Pasijutau nebetikras savo sprendimuose. Dieną ir naktį mano "nuodėmės" buvo man kalamos galvon ir jau pats pradėdavau manyti, kad gal kokiu nors būdu esu kaltas! Nuolat buvo kartojama ta pati tema nesuskaičiuojamomis variacijomis ir kreipiama ta pačia linkme. Buvau tikras tik vienu dalyku — nėra kelio iš šios padėties. Mano sutrikdyta nervų

Kardinolą Mindszenty (kairėje) pasitinka St. Louis aerodrome JAV-se kardinolas J. Carberry ir E. Schlafly, Kardinolo Mindszenty Fondo valdybos atstovė. Vengrijos kardinolas, aplankęs visą eilę kraštų, mirė Vienoje, Austrijoje, š.m. gegužės 6 d.

sistema silpnino protinį pasipriešinimą, atsparumą. Trumpai tariant, griovė visa tai, kas žmoniška žmoguje.

Gulėdamas tokiame letargijos stovyje, girdėdavau iš kitų vietučių šauksmus. Kartais būdavo toks apatiškas, kad jų nebesiklausydavau. Beveik nieko nevalgiau bijodamas, kad valgin gali būti įdėti protavimą arda vaistai. Įprastine tvarka trys kalėjimo gydytojai aplankydavo mane po kiekvieno valgio. Nors jie negalėjo nepastebėti blogėjančios mano būklės, bet per trisdešimt devynias dienas, kurias ten praleidau, nė vieną kartą nerekomendavo bent trumpam mane išvesti į gryną orą.

Mane pradėjo slėgti rūpesčiai, kurių nebuvau jautęs anksčiau. Pradėjau nuogąstauti dėl K. Bendrijos būklės ir drebėti dėl visų tų, kurie bus įvelti painiavon dėl mano "nusikaltimų". Šis patologinis rūpesčio jausmas tikriausiai buvo vaistų pasekmė. Medicininėmis priemonėmis policijai pavyko manyje sužadinti nepaprastą siaubą, kuris pradėjo daugiau ir daugiau dominuoti mano veiksmus ir sprendimus.

Vieną niūrų sausio mėnesio vakarą tardytojai mane nusivedė atgal į rūsį. Buvau įvestas silpnai apšvieston salėn. Manęs laukdami teatriškose pozose sėdėjo leit. gen. Gabor Peter ir Gyula Decsi. Viename patalpos šone nuvargę, nesiskutę, sužlug-

dyti, nusizėmusių nusidėjėlių pozose stovėjo mano kūrijos pareigūnai, kurie buvo pirm manęs suimti — archyvo direktorius, mano sekretorius ir mano buhalteris. Nesunku buvo įžiūrėti, ką šie trys kunigai buvo pergyvenę. Savaimė supranta, kad jie buvo susilaukę panašaus, o gal net žymiai žiauresnio traktavimo, negu aš.

Gabor Peter, sėdėdamas savotiškame soste ant pakyls, mostelėjo jiems, ir mano sekretorius, stovėdamas keistoje pozoje, kuri jam visai nebuvo įprasta, recitavo dešimtį minučių atmintinai išmuktą tekstą. Jo balsas vis nutrūkdavo, o jo kūną krėtė nerviškas drebulys. Recitacijos mintis buvo ta, kad betkoks pasipriešinimas yra beprasmiškas, kad tardytojai viską žino, kad jie turi visišką galią ir ją negailestingai panaudos. Baigdamas mano sekretorius prašė mane liudyti taip, kaip valdžia nori ir atsakinėti į kiekvieną klausimą.

Mintyse galvojau: "Vargšeli, mano sekretoriau, kokias kančias turėję jie tau išgalvoti, kol tu pagaliau sutikai šį vaidmenį atlikti!" Man buvo visiškai aišku, kad jis kalbėjo ne iš savęs, bet kartojė žodžius, įkaltus jam lazda, o gal net ir žiauresniais būdais. Bet aš nerodžiau jokio ženklo, kad tai suprantu, o tikrai žvelgiau į savo nelaimingąjį sekretorių su gilia užuojauta, nepratarėdamas nė žodžio. Tada jie nuvedė mane atgal į vienutę.

Skardinis dubenėlis su vakariene buvo padėtas ant stalo. Gydytojai pasirodė, kaip ir visuomet. Tada kuriam laikui aš buvau paliktas vienas ir mažiau apie tai, ką buvau matęs, kokius žiaurumus mano kunigai turėjo iškentėti.

Paskui vėl buvau nuvestas tardymui. Decsi ėmė grasinti: "Jeigu elgsies kaip vakar, kuoka priversime tave kalbėti". Visdėlto aš ir toliau tylėjau. Todėl iki aušros tą naktį buvau mušamas net du kartus.

Sekančias naktis jie manęs nebetardė, tikrai budelis darbovosi su manimi. Buvau nuvestas į didžiulį tuščią kambarį. Ten buvome vieni du, o mus supo visiškai tyla. Gal kas nors ir klausėsi už durų, bet niekas kitas nepasirodė. Kai majoras nuplėšė nuo manęs drabužius, atsisojęs priešais mane paklausė: "Kas parengė tavo ideologinius ir politinius programos punktus?"

Šis naujas klausimas mane nustebino. Man pasirodė, kad jis bando sužinoti ką nors apie rektorių Pal Bozsik. Nenorėdamas jam pakenkti, nieko nesaikiau. Ką jis buvo padaręs, buvo leistina kiekvienoje demokratinėje valstybėje ir buvo net laikoma pareiga K. Bendrijai, valstybei ir tautai. Kankintojas niršo, šaukė ir iš apmaudo dėl mano tylos griebėsi kankinimo įrankių. Ši kartą vienoje rankoje jis laikė kuoką, o kitoje — didelį aštrų peilį. Ir pradėjo jis mane varinėti po visą kambarį kaip dresiruotą arklį, priversdamas tai ristele bėgti, tai šuoliais. Kurį laiką jis mane taip be sustojimo vaikė ir daužė. Paskui sustojome, ir jis man pagrasino: "Užmušiu tave. Iki ryto sudraskysiu tave į gabaliukus, o tavo lavono likučius numesiu šunims arba į kanalą. Mes dabar čia valdovai". Paskui jis mane vėl privertė panašiai bėgti. Nors aš jau gaudžiau kvapą ir medinių grindų atplaišos skausmingai badė mano basas kojas, bet aš bėgau kiek galėdamas greičiau, kad išvengčiau jo smūgių.

Jau buvo arti antros valandos ryto, kai mano budelis pamatė, kad šiuo būdu, nors ir labai manė iškankins, o gal net ir visiškai mane fiziškai sunaikins, tačiau negaus norimo rezultato — prisipažinimo ir kitų išdavimo. Suėmimo metu jis buvo pastebėjęs mano motinos skausmą atsiskiriant. Dabar jis tą momentą prisiminė, nes šaukė: "Jeigu neprisipažinsi, aš rytoj rytą pristatysiu čia tavo motiną. Tu stovėsi šitaip apnuogintas prieš ją. Ji tikriausiai gaus priepuolį. Ir gerai, nes ji tave davė pasauliui. O tu būsi kaltas dėl jos mirties!"

Ir vėl pasipylė kuokos smūgiai. (Tęsinys 9 psl.)

PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO TREČIOJO KONGRESO REIKALU

TIK 7 MĖNESIAI LIGI III PL JAUNIMO KONGRESO!

LIETUVI, KONGRESO PASISEKIMAS TAVO RANKOSE!

ATVYKSTA TRIO

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės vicepirmininkas Romas Kasparas pranešė, kad už dviejų mėnesių Brazilijoje koncertuos B. Prapuolenio ir A. Linkevičiūtės duetas, pianinu palydimas Raimondos Apeikytės. Meno vienetas vyksta PLB lėšomis, o koncertų pelnas skiriamas visuose penkiuose kraštuose Jaunimo kongresui: rugpiūčio 2–3 Venesueloje, rugpiūčio 9–10 Brazilijoje, 16–17 d. Urugvajuje, 23–24 Argentinoje, 30–31 Kolumbijoje.

KONGRESO VALDYBOS POSĖDIS

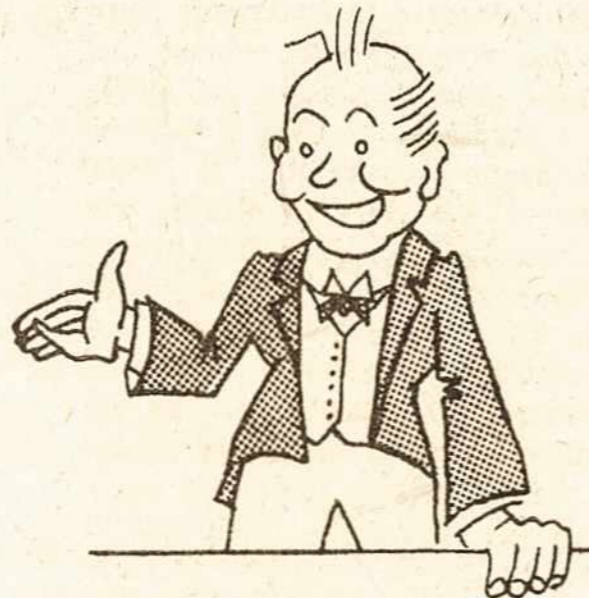
Gegužės 19 Jaunimo namuose Brazilijos Jaunimo kongreso komiteto valdyba posėdžiavo virš dviejų valandų su dviem komisijom: parengimų ir studijų savaitės. Pirmininkavo vicepirm. Gražvydas Bačelis.

Parengimų komisijos vardu Algirdas Sliesoraitis pranešė, kad šiuo metu norima susitarti su Naujųjų Metų sutikimo vieta ir aptarnavimu. Komisija apžiūrėjo įvairias sales, kuriose tilptų apie 1.200 žmonių – tiek tikimasi sukviesti į šią šventę metų pabaigoje. Susidūrė su maisto gamybos ir patarnavimo klausimais. Valdyba komisija prašė kiek galima siekti kuo prieinamesnės kainos, kad ir jaunimui būtų lengviau, ir daugiau žmonių dalyvautų, ir tuoj pat užsakyti vietą, nes tą dieną sunku gauti.

Studijų savaitės komisijos pranešimas buvo sudėtingas, kadangi pati komisija pasidalinusi į keturias dalis. Techninės dalies vedėjas Antanas Aleknavičius rūpintis, kad su Itaiči savininkais būtų tariami dėl lietuviškesnio valgio dalyviams iš įvairių kraštų. Valdyba nutarė, kad apie 20 asmenų galės sausio 1–6 dienomis ten gyventi atstovų teisėmis (kiek liečia finansus), patarnaudami susirinkusiems administracijos ūkio, transporto, raštinės ir kt. srityse.

Akademinės programos vedėja Živilė Jūraitytė sklandžiai paaiškino Brazilijoje svarstytas temas ir galutinai priimtą studijų savaitės paskaitų, pokalbių bei diskusijų sąrašą, paruoštą Ryšių Centre Čikagoje. Dar tebekviečiami Brazilijos lietuviai ir jaunimas pokalbius praveisti – atstovams kalbėti. Kasdien bus dvi pagrindinės paskaitos visiems 200 dalyvių, o po jų mažesni diskusiniai būreliai; vakare – išvados.

Vakarinės programos komisijos vadovas Julius Tijūnelis trumpai išdėstė siūlomus vakarus – literatūros-teatro, šokių su menine programa, linksmavakario ir kitas. Kadangi atstovai po dienos darbo bus išsisėmę, programos bus lengvos, gerai apšviestos ir papuoštos. Aleksandras Valavičius paaiškino apie atstovų rinkimus, kurie įvyks birželio 15 d., o kandidatų registracija iki V 31. Išsiuntinėta apie 30 anketų lietuviškai mokančiam jaunimui tarp 18 ir 30 me-

tų. Pabrėžė, kad kandidatų skaičius neribotas. Kas negavo paštu ar asmeniškai anketos bei informacijų, gali kreiptis į būstinę.

Nakvynių komisija, įsteigta pereiną savaitę, ruošia anketą, kurioje bus pažymėti reikalingi daviniai. Nakvynių vėjus vyks ypatingai per organizacijas – Lietuvių Sąjungą jau pažadėjo daug padėti – ir per bairų atstovus.

Sekantis valdybos posėdis Jaunimo namuose birželio 2 d., 20:30 val. Ši kartą su valdyba tarsis finansų ir turizmo-transporto komisijų atstovai.

VYKSTA Į ARGENTINĄ

Pagal ligi šiol gautas žinias, į Argentinos, Brazilijos ir Urugvajaus bendrą Kongreso reikalais pasitarimą Buenos Airėse gegužės 31 – birželio 1 iš São Paulo vyksta Arūnas Steponaitis, Vilma Žvingilaitė, Margaretė Bumblytė ir Antanas Saulaitis.

STUDIJŲ DIENOS DARBAI

Sekmadienį, gegužės 18, virš 20 asmenų susirinko Jaunimo kongreso studijų diena Mookoje, šv. Kazimiero parapijos salėje. Programa buvo įvairi, kadangi buvo daug reikalų. Sekanti studijų diena įvyks gamtoje, birželio 8 d. Viliui Ambrozevičiui pažadėjus užleisti vasarvietę Santa Isabel vietovėje.

Živilė Jūraitytė, šių metų pradžioje du mėnesius praleidusi Kanadoje kongreso reikalais, papasakojo apie savo išpūdžius ir kongreso ruošą ten. Sakė, kad kongresu susidomėjimas didelis, rodė skaidres iš Brazilijos, tarėsi su Kanados liet. jaunimo sąjungos valdyba ir dalyvavo svarbiame posėdyje Čikagoje. Paaiškino bendrai apie lietuvių jaunimo veiklą tame krašte, neužmiršdama apibūdinti ir žiemą su sniegu.

Sekė komisijų darbą pranešimai - informacijos. Iš jų dalyviai susidarė platesnį ruošos vaizdą. Daugiau diskusijų susilaukė du klausimai: pastangos įtraukti daugiau visuomenės ir jaunimo, įskaitant ir interiorą, ir jaunimo lėšos.

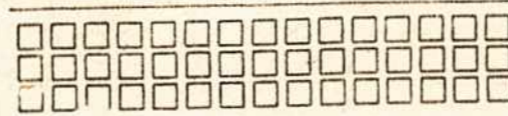
Dėl visuomenės, iš studijų dienoje dalyvavusių paaiškėjo, kad visiems atrodo veiksmingiausia lankyti šeimas. Šalia jau kitų bairų, kuriuose šeimos lankytos ar lankomos, šį kartą prisidėjo: Rikardas ir Alicė Kupstaičiai iš Vila Anastácio, Alfonsas Lisauskas iš Imi-

BRAZILIJOS KRAŠTO FINANSŲ KOMISIJOS

svarbiausieji telefonai:

pirm. prel. P. Ragažinskas -
Tel. 274-2295

ižd. Jonas Tatarūnas - tel. 63-7344
ižd. Vincas Banys - tel. 274-0677
sekr. Halina Mošinskienė telef.
65-0907.

rim, Sergio ir Liucija Karsauskai iš Vila Libanėzos.

Vienas iš geriausių būdų jaunimui užtikrinti kongresui lėšų yra, paaiškėjo iš diskusijų, padėti finansų komisijai lankyti šeimas, vykti ir į interiorą, apeiti bairus, nes visi surinkti pinigai eina kongresui. Be to, dar yra septyni mėnesiai, ir kiekvienas gali sutaupyti reikalingų pinigų.

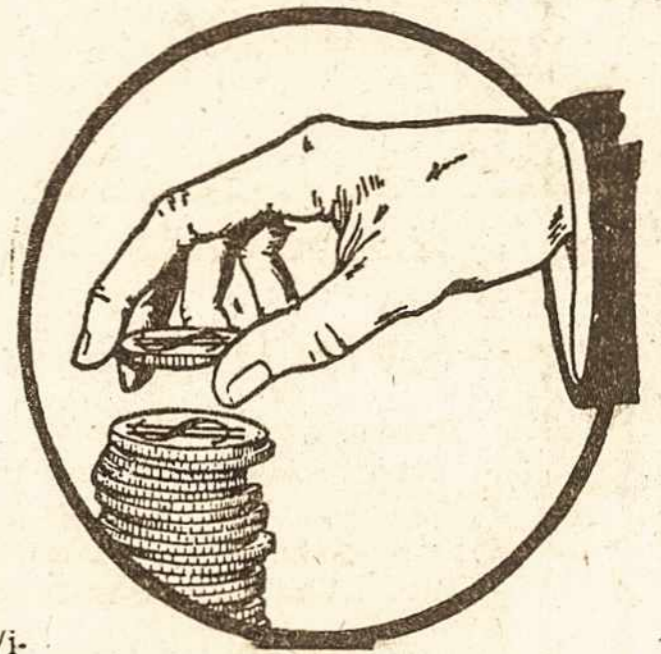
Simas Kudirka domisi lietuvių laikraščiais.

KONGRESO REMĖJAS S. VASILIAUSKAS

Po São Paulo ir Rio didesnė lietuvių kolonija yra Porto Alegre apylinkės. Ir čia atsirado pirmasis lietuvis, gyvenęs toliau nuo São Paulo, kuris parėmė Jaunimo kongresą tūkstantine: inž. Svetislovas Vasiliauskas.

Vasiliauskų namuose prieš daugiau kaip metus įvyko pirmasis trijų kraštų – Argentinos, Brazilijos ir Urugvajaus – posėdis kongreso reikalais. Su žmona Aida ir dukterim Daina nuolat domisi kongresu, savo namuose priima keliaujančius Brazilijos atstovus į Argentiną ar Urugvajų, globojo dar antrą posėdį spalio mėnesį, o šių metų kovo mėn. visi trys nuvyko į Montevideo kongreso posėdžiui, prisidėdami savo siūlymais ir mintimis.

Aida Vasiliauskienė yra keramikos menininkė ir mokytoja, ir kartu suvyru yra plačiai žinomi orchidėjų augintojai – savo namuose jų turi apie 3.000 augalų, įvairiausių ir retų rūšių, jas surinkę pc

TŪKSTANTINIS VAJUS

Prie tūkstantinio vėjus šią savaitę prisidėjo dar šie mecenatai remėjai:

32. Sventoslavas Vasiliauskas - 1.000,00
(iš Porto Alegre)

33. Antonio Pavidonis - 1.000,00

Mecenatininkų įnašai:

Sventoslavas Vasiliauskas - 1.000,00
Antonio Pavidonis - 800,00
(anksčiau jau įnešė - Cr\$.200,00)
Ricardo Sidaravičius - 500,00
Jorge Garška - 100,00
Liudas Bendoraitis - 100,00
Algimantas Saldys - 200,00

SMULKESNĖS AUKOS:

Vincas ir Jieva Kutkai - 300,00
Aldona Medziuvėciūtė Gerencrez - 300,00
Juan Blanco de Dios -

Lietuvi, tavo parama III Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresui padės išlaikyti lietuvių jaunimo tarpe. Šio Kongreso pasisekimas yra tavo rankose.

FINANSŲ KOMISIJA

visą Braziliją. Daina Vasiliauskaitė šiais metais pradėjo studijuoti fakultete, pernai buvo atvykusi į "Aušros" kvarteto koncertą ir buvo tolimiausia viešnia.

Inž. Vasiliauskas, šiuo metu dirbąs valdžios įstaigoje, prieš 25 metus atvykęs į Braziliją buvo vienas iš Brazilijos kinematografijos pradininkų, ir jo bei brolio pagamintas filmas, kuriame jis buvo fotografas, tapo klasiniu veikalu. Visi trys šeimos nariai palaiko ryšius su kitomis lietuvių šeimomis P. Alegre ir apylinkėse ir domisi daug kuo – jų namai išpuošti įvairiais indėnų rankdarbiais ir gaminiiais, lietuviškais audiniais ir p. Vasiliauskienės meno darbais.

Iš JAV atskrido MARIJA SAULAITYTĖ.

Ji talkins JK ruošai São Paule. Trumpai aplankiusi Venecuelą ir Kolumbiją, São Paule apsisistos trims mėnesiams, apsigyvendama pas Catafajus

LIETUVIŠKOJI SPAUDA –
MŪSŲ TAUTINĖ ŠVIESTA.
Remkime ją ir platinkime!

TIESA IR GYVENIMAS

PAPERGTOJ LIETUVOJ

KLEMENSAS JŪRA

Gegužės Madonai

Prisimenu:

Tėvelis įžlebdavo iškilmių lempa,
Visa šeima suklaupdavom, palenkę galvas
Prieš Tavo šventąjį paveikslą.
Kas vakarą — senoj seklyčioj

Prisimenu, kai jaunu virpančiu skambiu balsu
Skaitydavau gegužės maldų knygą,
Vėliau — litaniją Tavo garbei skirtą —
Visi kartojo:
Melskis už mus...

Aš menu:

Kai sunkaus nuovargio dienomis
Nekantriai laukdavau šitų malonių vakarų...
Tėveliai, broliai ir sesutės,
Tarnai, o kartais net — kaimynai
Visi, visi — jungdavom širdis maldoje.

Toli, toli paliko

Saldus ir mielas vargas tų laikų,
Švelnia rimtim maža širdis plazdėjo...
Džiaugsmingą laimę teikė vaiko sielai
Anie šventi gegužės vakarai.

Mano sesutės

(Kur jos?)

Išpuošdavo šventąjį paveikslą
Pavasario žolynais, pirmais žiedais...
Pagarba, meile mūsų jaunos širdys tvino —
Nesugražinamai toli anie laikai.

Gera menu:

Nuo maldų knygos pakeldavau augštin akis
Į žvakių nušviestą paveikslą šventą.
Ryžtu, viltim plazdėjo mano jauna širdis:
Nebuvau užmirštas, apleistas.

Ir šiandien — visa tai širdy menu —

Po daugel daugel vargo metų.
Šventa tradicija šeimos anų dienų
Gyva — lyg būtų buvus vakar...

Išsklidome plačiais pasaulių toliais,

Sniegynuos Sibiro, Amerikoje, Kanados plotuos...
Gal nieks nenuravi apleistų tėvų kapų,
Kada ramybę savo kančiai rado...

O aš ir vėl matau visus, visus suklaupusius

Anoj išpuoštoje tėvų seklyčioj.
Karštojo maldoje žemai visus palinkusius —
Motinos lūpas, šnabždančias rožančių...

Salve Regina... kartoju maldą graudžią —

Pažvelk iš dangiškų augštybių...
Sugrudusia širdim šaukiuosį Tavo vardo...
Šaukiuos malonės, nors ir jos nevertas.

Jau nuodėmių našta sunki prie žemės lenkia

Ir dienų rūpesčiai raukšlėja skruostus,
Klumpu — palūžęs, silpnas, menkas
Prieš Tavo šventą sostą.

Aš neturiu pavasario purienų puokštės

Papuošti Tavo dieviškų altorių,
Nešu tik sunkią našta vargo kieta,
Tik sielvartų marias aukoju...

Ir aš... ir aš nuo herodų rūstybės bėgau...

Mirtis neaplenkė senos tėvų seklyčios...
Dabar — maldoj tik ašara karti nurieda,
Tik ašara — po daug dešimtmečių klajonių.

Pažvelk, o Motina, iš augšto žvaigždžių sosto,

Šaukiuosį vaikiškos anų laikų paguodos...
Suteik ramybę, nors ir ne šių pasaulių plotuos,
Grazink viltį, kuri krūtinėj gėsta...

KOVA UŽ LAISVĄ LIETUVĄ NEIMANOMA
BE LAISVOS LIETUVIŲ SPAUDOS.SPAUDA YRA TIKRIAUSIA PRIEMONĖ
PADEDANTI IŠLIKTI LIETUVIAIS.

VIENUOLIAI POKARIO METAIS

"Komjaunimo Tiesos" 64 ir 65 numeruose trijų dalių straipsnį "Tiesa apie vienuolynus" paskelbė į istorijos doktoratą besitaikantis kompartijos propagandistas Stasys Laurinaitis. Šiuo straipsniu jis atsiliepią į studentės Gabijos Norvilaitės pageidavimą susipažinti su dabar Lietuvoje jau neegzistuojančių vienuolynų išikūrimo istorija. S. Laurinaitis pabrėžia, kad 1940 m. Lietuvoje buvo 103 vienuolynai su daugiau kaip 1.000 vienuolių, o 1939 m. Vilniaus arkivyskupijoje — 83 vienuolynai, daugiau kaip 800 vienuolių. Propagandistka, bet įdomi yra jo straipsnio III dalis — "Kruvinos pėdos", niekinanti vienuolius už jų ryšius su partizanais pokario metais. Pasak S. Laurinaičio, Kretingos pranciškonų vienuolyne tada tebuvo 23 vienuoliai. Pranciškonams taipgi priklausė skyriai Kaune ir Nemunaitėje. Kretingos vienuolyno viršininkas kun. P. Čepulis jį pavertęs partizanų grupių štabu, kuriame buvo slepiami ginklai, spausdinami antisovietiniai atsisaukimai, ruošiami įsakymai "Žemaičių legionui". Kauno pranciškonų vienuolynas slapstęs lietuvių tautinio pogrindžio vadus, o partizanus globoję ir Nemunaičio pranciškonai. Kun. P. Čepuliui perėjus pogrindin, vienuolyno vadovybę perėmęs kun. A. Puodžiūnas ir tapęs net partizanų štabo viršininku. Įsakymus bei instrukcijas partizanams jis perduodavęs per ryšininką kun. P. Jasaitį. Kai kun. A. Puodžiūnas buvo suimtas, jį pakeitė kun. P. Andraitis, slėpęs ne tik ginklus, uniformas, partizanus, bet ir buvusį Kretingos apskrities policijos vadą Adomaitį. Jis taipgi pogrindžio veiklon įtraukęs keletą Kretingos gimnazijos moksleivių.

SALEZIEČIAI IR MARIJONAI

Susidorojęs su pranciškonais, S. Laurinaitis persikelia į Vytėnus, kur partizanams taip pat talkinę saleziečiai. Čia iki 1946 m. slapstęsis buvęs Alytaus apskrities policijos viršininkas ir partizanų būrio vadovas A. Nykštaitis, vaidindamas dėstytoją vienuolyno mokykloje. Muzikos mokytoju buvęs partizanų štabo narys B. Dūda. Nuo saleziečių S. Laurinaitis šoka prie marijonų. Jo teigimu, kun. J. Lelešius vadovavęs partizanų daliniui pietinėje Lietuvoje, o kun. A. Ylius netgi pretendavęs į visos Lietuvos partizanų vadus. Jo klebonijoje Skardupyje slapstęsi partizanai, buvę slepiami ginklai. Klebonijos sodo bunkeryje rasti du kulksvaidžiai, du automatai, du šautuvai, daug šovinių, slėptuvėje po šventovės vargonais — keli šimtai vertingų monetų, medikamentų, pačiame klebono kun. A. Yliaus bute — apie 400 šovinių. Kun. A. Yliaus ryšininku su partizanais buvęs Kaune gyvenantis vienuolis Juozas Staninas. Kauno vienuolyne kun. A. Ylius planavęs surengti visos Lietuvos partizanų vadų susitikimą. Savo rašinį S. Laurinaitis užbaigia labai "neveikliais" jėzuitais, suminėdamas tik dvi pavardes — jų auklėtinio kun. Dundos ir vienuolio Markaičio. Pirmasis, 1946 m.

paskirtas Žagarės valsčiaus Juodeikių bažnyčios klebonu, užmezgęs ryšius su partizanų būriu ir keturiem jo nariams parūpinęs suklastotus dokumentus pas kaunietį Liūtorių. Su tuo dokumentų klastotoju kun. Dundą buvo supažindinęs vienuolis Markaitis. Pasak S. Laurinaičio, dalis partizaninėje veikloje dalyvavusių vienuolių pasinaudoję amnestija, o kiti veiklą tęsę ir buvę nubausti. Prie vienuolynų išnykimo betgi daugiausia prisidėjęs naujosios socialinės visuomenės laimėjimas. Tai, žinoma, reiškia iš Maskvos atkeliavusius varžtus religijai bei religinėms bendruomenėms. S. Laurinaičio straipsnis yra tendencingas, propagandinis. Kiek jame tiesos, šiuo metu neįmanoma patikrinti. Vienuolių ir kunigų vaidmuo kovose su okupacija paaiškės tik tai laisvės laikais.

Buvau Lietuvoje

Pakeliavau po Lietuvą, buvau D-se. Užėjau į bažnyčią. Graudino pamaldos. Stebino bažnyčios išvaizda: labai gero skonio išpuošimas, puikus aplaikymas, tūkstantčiai elektros žibintų, labai daug gėlių, suolai sėdėti šimtams maldininkų. Gero esama klebono. Pamaldos dabar visur daug iškilmingesnės (aplankiau jas Vilniuje, Akmenėje, Šiauliuose): prie kunigo klūpo 4 poros vyrų su kamžomis; per procesijas asistuoja keturios poros merginų baltais apdarais; altorėlius neša moterys tautiškai apsirengusios; vietoj lotynų kalbos daug kur lietuvių k. Žmonių bažnyčioje dabar gal net kiek daugiau negu būdavo prieš karą. Anksčiau inteligentai gėdindavosi atsiklaupyti bažnyčioje, o dabar jau visa bažnyčia klūpo išvien.

Pasitrunkiau kiek ir po Lietuvą. Buvo įdomu palyginti du visuomet konkuruojančius miestus — Šiaulius su Panevėžiu. Abu juodu, kaip ir Kaunas, lietuviški monolitai, bet auga gražiau negu Kaunas. Šiauliai dabar jau susiformavęs kultūringas miestas, su gražiu centru, ir gražiais priemiesčiais; man aišku, kad Šiauliai aplenkė Panevėžį. Tačiau Panevėžys garsus ir Rusijoje ir užsieniuos savo teatru, į kurį beveik negalima vietoje gauti bilietų — juos iš anksto užsako ekskursijos iš tolo (publika klausosi per ausines sinchroninio vertimo iš lietuvių į rusų k.). Šio teatro dėka išaugo Panevėžy ir didžiulis viešbutis, kokio nėra nei Šiauliuose, nei Kaune.

Kaunas, amerikoniškai beaugdamas, tuo tarpu dar tėra didžiulė gyvenvietė su visais patogumais, be centro, be centrinės gatvės. Laisvės alėja, kiek sustingusi, laukia savo gražesnės naujovės, kad vėl taptų gražiu centru senesniajai miesto daliai. Naujosios Kauno dalys — tai daugiaaukščiai namai, plačiomis gatvėmis, be specialios atidos į urbanistinį grožį, kuris turi sekti vėliau. Gražūs tačiau Kauno priemiesčiai (Garliava jau susijungusi su Kaunu), kur vyrauja labai įvairi privati statyba su sodais, gėlynais. Statyti leidžiama tik gražiais, architektų patvirtintais, projektais; savavališki netinkami statiniai nugriaunami savininko lėšomis. Tuo Lietuvos miestai teigiamai skiriasi nuo Azijos miestų, kur priemiesčiuose daug „Brazilukų“.

(E)

III PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESAS

TERCEIRO CONGRESSO MUNDIAL DA JUVENTUDE
LITUANA Rua das Giostas, 927-9 - Vila Bela - 03147 São Paulo, SP.
- Tel (011) 63-5723, 274-0934

Idejiniai jaunimo kongreso pagrindai

Kokia turėtų būti pagrindinė trečiojo lietuvių jaunimo kongreso mintis?

Kalbu lietuviškai ir domiuosi lietuvybe, dirbu lietuvišką darbą. Nekartą susidūriau su problemom ir neaiškumais. Iki šiol dar vis galėjau kreiptis į vyresnius visuomenininkus pagalbos, rasti laiko lietuviškiem parengimam, draugystėm ir idėjom. Tačiau jau keleri metai kyla man klausimai, kurie palieka manyje abejones ir nežinios jausmą.

1. Ar ilgai aš dar kalbėsiu lietuviškai ir ar mano susidomėjimas lietuvybe skatins mane dirbti lietuvišką darbą?

2. Jeigu aš dar būsiu lietuvi visuomenininkė, kiek mano amžiaus žmonių bus į mane panašūs ir kiek iš mūsų galėsime dirbti kartu?

3. Ar pasiekusi vyresniųjų eiles ir įgijusi patirties galėsiu atsakyti į visus jaunesniųjų klausimus, jeigu tokių dar bus?

Ziūrėkime realiai

Tai gal labai skeptiškas žvilgsnis į ateitį, bet problema yra ir ją reikia išspręsti, jeigu nenorime susilaukti neigiamų pasekmių. Realiai pažvelkime į savo situaciją: mes esam beveik visi gimę Š. Amerikoje; susiduriam su kitokia kalba ir kultūra, kuri mums priklauso; mūsų aplinka yra amerikietiška ir kanadietiška. Bet tai tik viena medalio pusė: mes esam beveik visi lietu-

PRISIPAŽINIMAS MEILĖJE

— (Per Jaunimo kongresą) - Aldona, jeigu tu nesutiksi tekėti už manęs, tai aš iššoksiu iš lėktuvo, kuris skrenda iš São Paulo į Jungtines Valstybes antrą valandą.

— Tu galėtum duoti man bent trejetą valandų pagalvoti. Penktą valandą skrenda kitas lėktuvas.

vių tėvų vaikai; beveik visi prieš vakarieniškos stalo susidūrimą ne tik su lietuviškais papročiais, bet ir su lietuvių kalba, kuri mums irgi sava; ne tik kalba, bet ir istorija, išgyvenimai. Savime aišku, tokiose aplinkybėse iškyla labai svarbūs klausimai: kas esu, kam priklausau, ką turiu pasirinkti, su kuo turiu draugauti, kaip turiu kalbėti? Būnant ta karta, kuri pilnai įsijungė į amerikiečių ar kanadiečių gyvenimą, neužmiršdama ir lietuvių gyvenimo, — identiteto klausimai darosi dažnesni ir svarbesni.

Tie neaiškumai iškyla įvairių organizacijų vasaros stovyklose, studijų dienose, suvažiavimuose. Tačiau kiek iš mūsų turime atsakymus į šiuos klausimus? Kiek organizacijos atsiliepia į šį susirūpinimą? Ar suvažiavimai, įvairios studijų dienos ir stovyklos, iškėlusios šiuos klausimus, priėjo tam tikras išvadas?

Kas tie pietiečiai?

Ruošiantis trečiam jaunimo kongresui, girdime visokių aidų apie jaunimą P. Amerikoje. Sakoma, kad jaunimas jau nebe kalba lietuviškai, kad jau visa lietuvių kultūra yra nykimo procese. Bet ar mes esam įsidėmėję, kad jaunimas Brazilijoje, Argentinoje, Urugvajuje ne tik susiduria su Pietų Amerikos kultūra ir kalba, ne tik yra pilni braziliečiai, argentiniečiai, urug-

Generolo planas

Sovietų kariuomenės ir kompartijos vadų posėdyje maršalas Grečko pareiškia:

— Mes galime sunaikinti Ameriką, pasiūsdami dešimt agentų su atominėmis bombomis lagaminuose. Vieną pasiūstume Vašingtonan, kitą Niujorkan, trečią — Čikagon ir t.t. ... Ką manote?

— Neįmanoma tokį planą įvykdyti, — atsako vienas kompartijos darbuotojas.

— Kodėl?
— Aiškiai matau, drauge generole, kad jūs nesate bandę išigyti lagaminą Sovietų Sąjungoj ...

Grandinėlės šokėjai Rūta Giedraitytė ir Marius Narbutaitis.

vajiečiai, bet taip pat ir mišrių šeimų vaikai, trečios ar ketvirtos kartos jaunuoliai? Stebėdami P. Amerikos situaciją, mes žiūrime į veidrodį, ateities veidrodį, kuris mus pasivys, jeigu mes nesusirūpinsim. Mes visi esam antros kartos jaunimas. Kas bus už dviejų kartų? Ar dar iškils identiteto klausimai? Gal jo visai nebus?

Jaunimas visada buvo visuomenės klausukas. Tai duoda galimybę kiekvienam apgalvoti situaciją ir jį ieškoti sprendimų. Ta galimybe reikia pasinaudoti. Jau nuo antrojo jaunimo kongreso, kurio pagrindinė mintis buvo susiorganizavimas, mes stovime prieš naują — jaunimo sąjungą. Jos gairės nėra pilnai nustatytos, bet ji yra apsiėmus organizuoti trečiąjį jaunimo kongresą.

Kodėl pietuose?

Galvojant apie šį kongresą, kyla pagrindinis klausimas: kodėl Pietų Amerikoje? Daug kas pasisako prieš tokią tolimą kelionę ir nežinomus rezultatus. Bet ar savo bendruomenės istorijoje nerandame panašių klau-

simų? Čia remiuosi Kanados Lietuvių Bendruomenės patirtim, kurios susirūpinimas mažom ir negausiom lietuvių kolonijom buvo gyvas beveik nuo pirmos susiorganizavimo dienos. Kodėl suvažiavimas organizuojamas tokioje mažoje kolonijoje? Kodėl reikia siūsti gerą ir didelę tautinių šokių grupę, kam išleisti tokius didelius pinigus tokiai mažai grupei žmonių?

Mes nevisada suprantame, kad lietuviai Europoje, P. Amerikoje yra dar mažesnė mažuma krašte, negu mes Š. Amerikoje. Finansiniai jų trūkumai ne tik sukelia veiklos problemas, bet ir sumažina interesą bei išradinumą. Sustokime truputį galvoje apie save. Pagalvokime apie tas mažumas, kurioms mūsų atvykimas ten sudaro ne tik džiaugsmą, bet ir sukelia intereso bei vienybės jausmą. Mūsų pasirodymai ten, mūsų studijų dienos bei stovyklos, suorganizuotos jiems, ne tik juos pabudins, bet gal ir pravers mūsų

GALVOSUKIS (Tęs. 9 psl.)

Nr. 21

ŠYPSENOS

Nėra kunigų

Jaunevedžių pora, vykdamą į bažnyčią, pateko eismo nelaimėn ir žuvo. Atsidūrė šv. Petro akivaizdoje. Prašėsi, kad būtų leista apsigyventi abiem kartu.

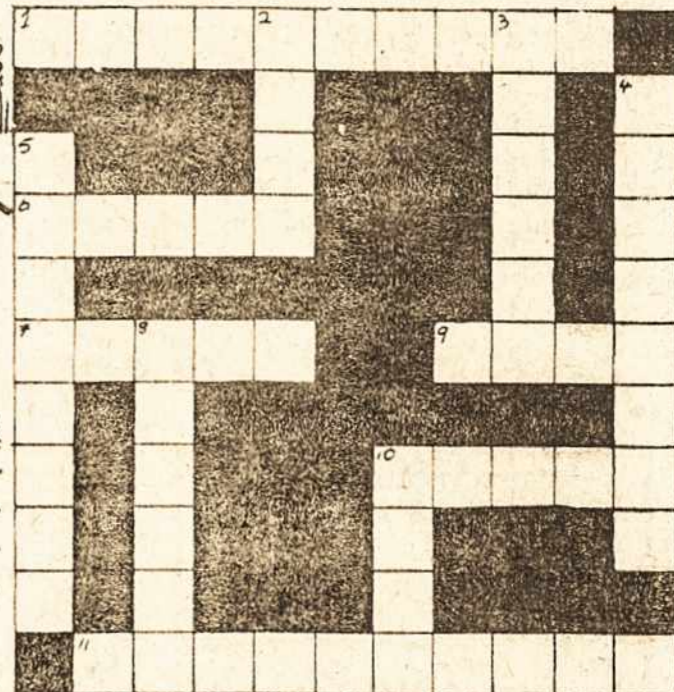
— Negalima, — atsakė šv. Petras. — Jūs dar esate be jungtinių.

— Tai gal galima čia atlikti jungtines?

— Ne, negalima.

— Kodėl?

— Danguje neturime kunigų ...

Gulsčiai: 1. Darbininkas, neturįs savo turto. 6. Naminis paukštis. 7. Kautymo dirbtuvė. 9. Stiprybė. 10. Kūno dalis. 11. Žodinė kūryba.

Statmenai: 2. Dygliuotas sutvėrimas. 3. Valgomas moliuskas. 4. Gydytojas. 5. Sparnuotas gyvis. 8. Lietuvos kaimynai. 10. Skiriamoji siena.

Mūsų Lietuva Mažiesiems

TRUPUTĮ PAGALVOK

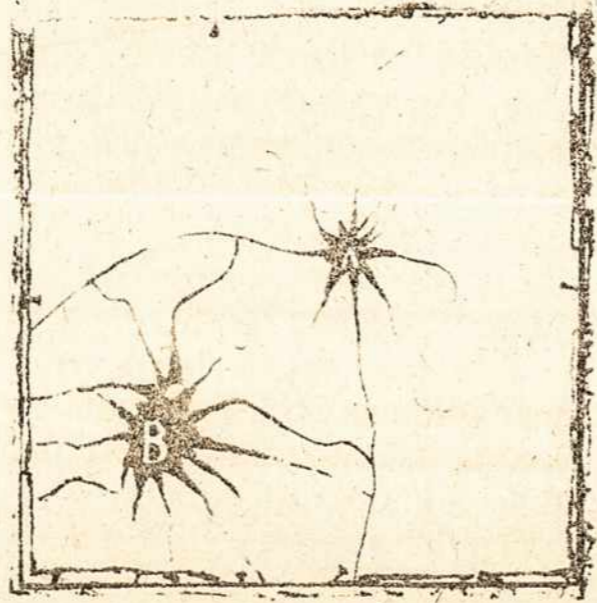
UŽDAVINIAI

UŽDAVINYS NR. 2

1. Brūkšnelių vietoje įrašykite raides. Pirmoje eilutėje statmenai turite gauti vardą aušrininko, kuris parašė "Lietuviais esame mes gimę":

- (vardas pasakiškos būtybės, kurią nugalėjo Sv. Jurgis),
  - (ūkininko įrankis),
  - (kuo vertėsi daugumas lietuvių Nepriklausomoje Lietuvoje),
  - (pirmoji vaiko knyga),
  - (kas buvo Vydūnas),
  - (Birutės dainos autorius),
  - (vardas daikto, į kurį tu dabar žiūri),
  - (geroji šunies ypatybė),
  - (upė, Nemuno intakas),
  - (laikraštis, nuo kurio išleidimo šiemet sukako 70 metų),
  - (kas parašė knygą "Gedimino sapnas", kurią iliustravo dailininkas Viktoras Petraičius).
- (maldininkų lankemas Žemaitijos miestelis),
  - (vieta, kur palaidotas V. Kudirkas).

Antanukas su Broniuoku, bemėtydami akmeniukus, išmušė dėdės namų langą. Langete buvo dvi skylės, taigi abiejų akmenukai į langą buvo pataikę. Bet Broniuokas teisinosi, kad jis metęs tik tada, kai jau langas buvęs išmuštas, dėl to tikrasis lango išmušėjas esąs Antanukas. Bet ir Antanukas nenorėjo prisipažinti, kad jis pirmas akmenuką metęs. Bet juodu abu prisipažino, kad skylė, pažymėta paveikslėlyje raide A, yra Antanuko išmušta, o pažymėta raide B Broniuoko išmušta. Tada dėdė išaiškino, kuris pirmasis yra langą išmušęs.

Atsakykite, kuriuo būdu dėdė surado pirmą išmušėją?
Šį uždavinį atsiuntė Aldona Kasperavičiūtė

UŽDAVINYS NR. 1

Į kvadrato langelius, parodytus braižinėlyje, įrašykite raides, iš kurių susidarytų žodžiai:

Viršuje — maloninis pavadinimas javų, kurių daugiausia sėdavo Lietuvoje. Kairėje žemyn — vaisiaus pavadinimas. Iš kairės įstrižai žemyn — Lietuvos laukų gėlės pavadinimas. Apačioje — vardas daikto nešiojamo ant galvos. Dešinėje pusėje — žodis, kuriuo lietuviai vadina padykusią mergaitę, o įstrižai, jei rašysite iš viršaus — vardas vieno Suvalkijos bažnytkaimio, jei rašysite iš apačios — vardas bažnytkaimio, esančio Neris ir Šventosios santakoje (Pažiūrėkite į Lietuvos žemėlapi).

Šį uždavinį sudarė Gediminas Naujokaitis, Brooklyn, N. Y.

MŪSŲ GANTOSAKA:

KĄ JIE SAKO...

- VIŠTA**, sudėjusi kiaušinį, rėkia:
— Kut kut kuda!
Sudėjau kiaušinį,
O pati basa!
- VIŠTA** ančiukams:
— Prigersite, prigersite!

ZUVĖDRA:

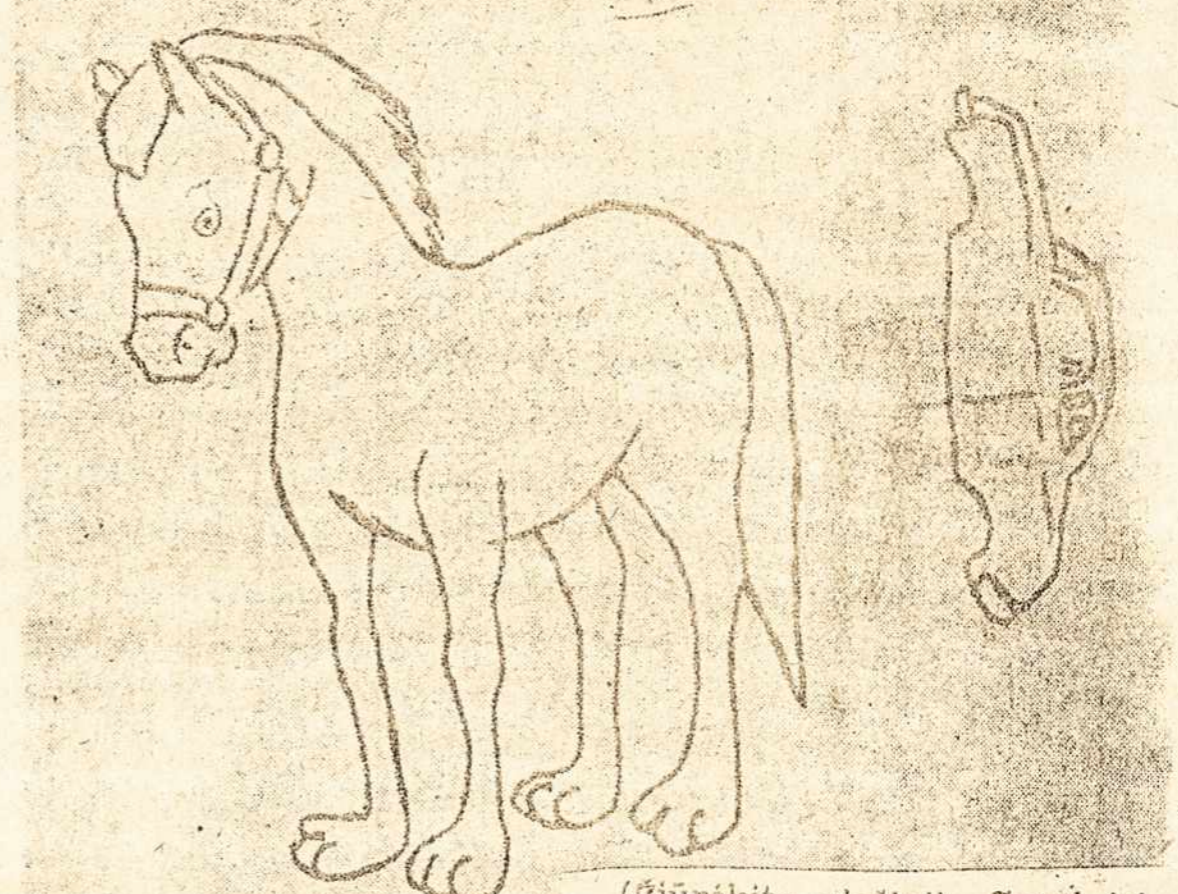
— Noriu žuvų, noriu žuvų,
Tų gardžių padarų!

GAIDYS, kai gaudai vištas, tai, aplink lasktydamas rėkia:

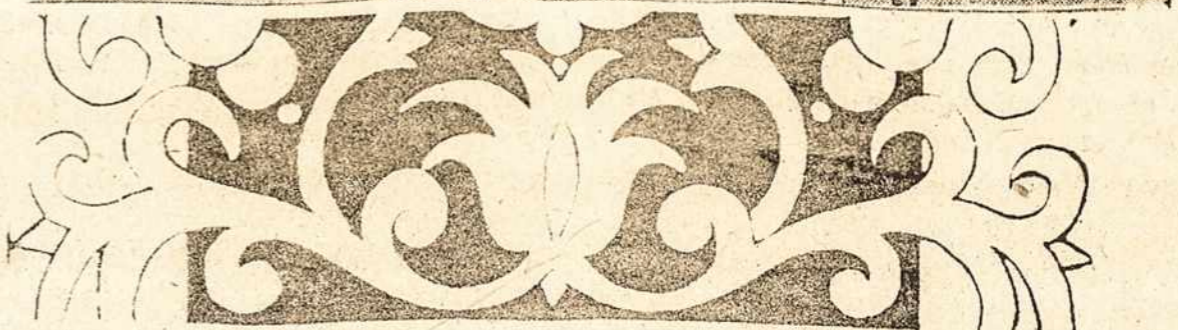
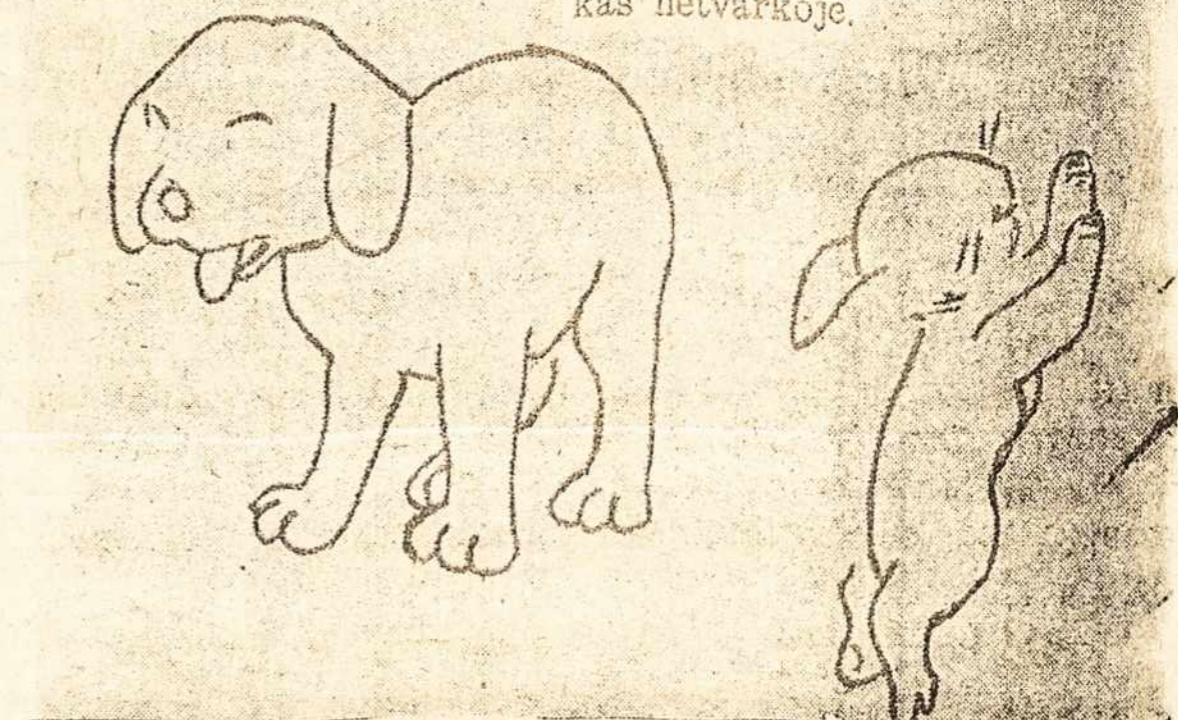
— Kad tu sudegtum! Kad tu sudegtum!

KALAKUTAS:

— Nemeluok, nemeluok, nemeluok!

(Žiūrėkite piešinį). Gerai įsižiūrėję į piešinius pažymėkite, kas netvarkoje.

LIETUVIŲ TAUTOSAKA

IRUTĖ IR KESTUTIS

Do BASTYS

Panel 1: Boy: "KUR MANO PAIŠĖLIS?" Girl: "NEŽINAU"

Panel 2: Boy: "KUR ISTORIJOS KNYGA?" Girl: "NEMACHIAU"

Panel 3: Boy: "NERANDU KNYGU!"

Panel 4: Boy: "NEGALIU MOKYTIS"

176/75

Literatūra ~ Dailė ~ Mokslas

KULTŪRINĖJE VEIKLOJE

KURSA APIE LIETUVIŲ KALBOS TARMES ir senuosius lietuvių kalbos tekstus Stockholmo universiteto rudens semestre skaito lektorius J. Lingis. Universiteto slavų-baltiečių kalbų institutas jį yra prašęs paruošti pilną lietuvių literatūros apžvalgą baltistiką studijuojantiems. Pernai jis paruošė senosios lietuvių literatūros apžvalgą, kurią labai šiltai sutiko studentai.

JAUNIMO SKAITINIŲ KONKURSA, turėjusį pasibaigti š.m. gruodžio 31 d., JAV LB švietimo taryba pratęsė iki 1975 m. liepos 1 d. Laukiama paaugliams skirtų romanų, apsakų ir novelių, netrumpesnių kaip 150 mašinraščio puslapių. Už juos bus paskirta \$1.000 premija. Konkursui siunčiami kūriniai turi būti pasirašyti slapyvardžiu, su autoriaus vardu, pavarde, adresu ir telefono numeriu atskirame užklijuotame vokelyje. Vertintojų komisija rezervuojasi teise premijos neskirti, jeigu nebus susilaukta pakankamai stiprių kūrinių, arba ją padalinti į dvi dalis ir paskirti dviem autoriam. Konkursinius romanus, apsakas ir noveles siūsti Stasei Petersonienei, jaunimo skaitinių komisijos pirmininkei, 2534 W. 40th St., Chicago, Ill. 60632, USA. Švietimo tarybos spalio 6 d. posėdyje buvo nutarta išleisti naujas laidas Vinco Ramono romanų "Kryžiai" ir "Dulkės raudonam saulėlydy". Jų išleidimu taip pat rūpinasi jaunimo skaitinių pirm. S. Petersonienė.

KLEVELANDO VALSTYBINIS UNIVERSITETAS, švėsdamas veiklos dešimtmetį, specialiais žymenimis ir premijomis pagerbė tris savo profesorius — Roger W. Binkley, Romualda Kašubą ir Eleonor B. Schwartz. Pagerbimo jie susilaukė už navyzdinę dėstymą, mokslinius darbus, bendrąją akademinę veiklą. Prof. dr. R. Kašuba, universitete dirbantis nuo 1968 m., į pilnus profesorius buvo pakeltas 1972 m.

ARCHITEKTAS RIMANTAS GRISKELIS, dirbantis "Skidmore, Owings, Merrill" bendrovėje, su žmona Regina išvyko į Teheraną įsteigti šios bendrovės skyriaus. Jis taipgi vadovaus keliems projektams Paryžiuje. Jo paskutiniai projektai yra susilaukę nemažo dėmesio JAV ir Japonijos architektų spaudoje.

NIUJORKO LIETUVIŲ DAILININKŲ SAJUNGOS naują valdybą sudarė: pirm. V. K. Jonynas, vice-pirm. A. Kašubienė ir sekr. V. Krikštolaitytė. Sąjungon pakviesti naujais nariais dailininkai — Juozas Bagdonas, Gražvydas Botyrius, Paulius Jurkus, Giedrė Montvilienė, Jonas Rūtenis, Juozas Sodaitis, Vytas Sabašauskas, Zenonas Ūselis ir Marija Žukauskienė. Pranešimą apie dabartinės dailės būklę sovietų okupuotoj Lietuvoj padarė V. K. Jonynas, apie okupuotos Lietuvos skulptūrą — Vytautas Kašuba.

DAIL. NATALIJA JASIUKYNAITĖ aliejinių portretų, gamtovaizdžių ir naturmortų parodą surengė Niujorko Manhattane. Ji yra suvalkie-tė, į JAV atvykusi 1924 m., dailę studijavusi Niujorko Metropolitan meno mokykloje, priklausanti amerikiečių dailininkų draugijoms. Jos kūriniuose vyrauja gamtovaizdžiai, antrą vietą užleisdami naturmortams, trečią — portretams. Pastarųjų grupėje yra prel. J. Balkūno ir prof. dr. J. Stuko portretai, kurie buvo išstatyti šioje parodoje.

OSKARO MILASIAUS BICIULIŲ DRAUGIJOS Paryžiuje išleistame devintajame neperiodiniame sąsiuvinyje pagrindinis dėmesys skiriamas jo penkiolikai laiškų, kuriuos 1930-38 m. jis yra parašęs prancūzų rašytojai Jeane Ives Blanc. Ši rašytoja yra daug prisidėjusi prie O. Milašiaus kūrybos ir lietuvių kultūros garsinimo Prancūzijoje, ypač daug straipsnių parašiusi apie mūsų pasakas ir dainas. Ji taipgi yra išleidusi 1937 m. knygą apie Lietuvą.

ALGEMANTO MACKAUS KNYGŲ LEIDIMO FONDAS išleis Mariaus Katiliškio "Apsakymus", kurie jau surinkti Čikagoje ir netrukus bus atspausdinti. Novelių rinkinys "Šventadienis už miesto", paskutinioji M. Katiliškio knyga, pasirodė 1963 m. Taigi, ją nuo naujojo apsakymų rinkinio skiria ilgas 11 metų tarpas. Naujojo knygoj yra keliolika apsakymų, vaizduojančių dabartinį gyvenimą.

MELBURNO UNIVERSITETO BABEL PASTATO auditorijoje A. Karazijienė skaitė paskaitą anglų kalba "Lietuva nuo Mindaugo iki Vytauto Didžiojo laikų". Paskaitas R. Europos kultūros bei istorijos temomis organizuoja šiame Australijos mieste veikianti Draugija R. Europos Kultūrom Studijuoti.

MAGDALENA EGGLESTON (Raškevičiūtė), gimusi Bankhead, Alberta, Kanadoje, reiškiasi kanadiečių prozoje ir poezijoje. Š.m. pavasarį išleistoje poezijos antologijoje "Poets of the Capital" yra išspausdinti du jos eilėraščiai — "Ghost Town", "When you return". Šiame rinkinyje dalyvauja 46 poetai, gyveną Kanados sostinėje Otavoje. Iš pridėtos trumpos autorės biografijos matyti, kad ji literatūroje pradėjo reikštis jau mokykloje. Vėliau pradėjo bendradarbiauti spaudoje kaip rašytoja ir žurnalistė: rašė apie Kanados pionierių moteris ir apie Kanados rašytojus JAV spaudoje. Vienas žymiausių jos prozos kūrinių yra romanas "Mountain Shadows", kuriame ji vaizduoja lietuvių angliakasio šeimos gyvenimą ir jaunosios kartos asimiliaciją. Autorė gyvena Otavoje. Jos vyras Wilfrid Eggleston yra žymus žurnalistas, poetas, profesorius, parašęs 9 knygas.

Nauja mindauginė drama "Karūna"

JANINA NARŪNĖ

Išėjo iš spaudos dramaturgo Anatolijaus Kairio istorinis stambus veikalas "Karūna". Ši istorinė trilogija, apimanti mindauginę epochą, parašyta dailia poemos forma. Gražiai išleista, didelės apimties, įdomiai skaitoma knyga turėtų palikti miela kiekvienam skaitančiam knygą lietuviui, nes plačiai atskleidžia didingą, patriotinę dvasią senovės mūsų kunigaikščių. Skaitytoją žavi, lyg gyvi paveikslai, istoriniai vaizdai senovės kovotojų, jų nepaprasta drąsa ginti nuo priešų savąją žemę. Knygos pradžią puošia prologas:

Sviesos! Sviesos daugiau! Karalius
eina
papuošęs savo galvą vainiku:
per žemę, vandenį, geltoną
smėlį...

Per visas tris veikalo dalis ir visus devynis veiksmus pinasi nuolatiniai karai, rūpesčiai krašto vargai. Visa tai vyksta tarp Mindaugo asmeninės tragedijos ir ano meto politinių įvykių: veržlios krikščionybės ir tradicinės pagonybės. Kybo nuolatinė dilema: priimti krikštą ir apjungtos Lietuvos karališką karūną ar palikti lietuviams senovinę religiją, kurią jie taip gina. Protiniai motyvai skatina taikytis prie naujo gyvenimo sąlygų ir naujo tikėjimo, o širdies balsas ragina likti ištikimu senųjų protėvių dievams, nors tektų amžinai grumtis su galin-go priešų jėga, žudyti savo žmones ir alinti savąjį kraštą.

Iš sceninių veiksmų ir gyvų dialogų išryškėja didžiojo kuni-

gaikščio Mindaugo asmuo kaip gabaus politikos ir didelio patrioto.

O, Lietuva, brangi tėvų šalie,
Tave širdy lyg gėlę auginau...
Aš atidaviau sveikatą, turtą
ir sėją, žiedus, ir kas tiktai
užaugo...

Klaida galvoti taip, gal nuodėmė,
kad mano galvą puošia karūna...
Klaida! Ji puošia galvą Lietuvos,
iškilusios augščiausiam kalne...

(277 psl.)

Remdamasis istoriniais duomenimis, Anatolijus Kairys sukūrė karaliaus Mindaugo paveikslą: valingą, narsų, siekiantį stiprios Lietuvos, drąsiai žengiantį iš kovos į kovą, jungiantį Lietuvos žemes, plečiantį jas į rytus ir į pietus... Plati buvo Lietuva tais laikais! Ir koks šviesus vainikas puošė tada Mindaugo galvą! Tiesa, jis parodytas per daug žiaurus, įsakantis žudantis, ~~kar krikščionis išieities ne~~ bebuvo, nes toji epocha tiktai jėgą tepažinojo.

Dar prieš savo krikštą kunigaikštis Mindaugas, kariaudamas su kryžiuočiais, kardu sunkiai sužeidė Livonijos ordino riterį Sievertą. Vėliau, jau po krikšto, Sievertas pasveikęs pasakojo saviškiams vokiečiams apie karaliaus Mindaugo humaniškumą:

Jis — milžinas! Kritau nuo pirmo smūgio,

bet tuoj įvyko netikėtas daiktas:
nepribaigė manęs, kaip darome
tokiais atsitikimais mes,

krikščionys,
bet nunešė į savo palapinę
ir dar žaizdas sutvarstė...

Vėliau kunigaikštienė Morta belaisvį Sievertą gydė ir globojo pusę metų. Tai ryškūs Mindaugo ir jo šeimos mielaširdystės bei krikščioniškų jausmų apsisireiškimai.

Knygoje iškyla didžiojo kunigaikščio Živibuto dukterys — Morta (didelė krikščionė) ir gražuolė Milda, pagonybės atstovė. Mindaugas slaptai myli Mildą, tačiau taikiai sugyvena su savo žmona, sakydamas, jog "Morta yra tikras gyvenimas", tuo tarpu Milda — "... svajonė, tu — karštas vėjas laukuose žiemos... Tu man gėlė, švelni gėlė..." (237 psl.) Ir Morta, ir Milda — abi seserys stengiasi palenkti karalių į savąją pusę. Milda tvirtai atkerta Mindaugui:

Kur aš stovėsiu, ten stovės dievai.
Kur aš kovosiu, ten kovos dievai!

(171 psl.)

Iš viso "Karūna" yra didelis veikalas, įdomus, jo konstrukcija gerai suplanuota. Knyga tinka deklamacijoms, mokyklose, parengimuose, minėjimuose. Kalba sklandi, kirčiavimas taisyklingas. Gal buvo galima ne-

M. K. ČIURLIONIO ŠIMTAJAM GIMTADIENIUI skirtas muzikines popietes Kaune, jo vardo muzėjaus salėje, pradėjo Vilniaus konservatorijos dėstytojos A. Dvarionienės studentai A. Navakas, R. Jurkonis, M. Brazaitytė, M. Kamarauskaitė. G. Bagdonaitė, pirmojoje popietėje atlikę jo kūrinius fortepionui. Sekančiose popietėse kauniečiai turės progą susipažinti su M. K. Čiurlionio muzikiniu palikimu, įtakos jo kūrybai turėjusia įvairių laikotarpių muzika, dabartinių mūsų kompozitorių kūriniams, kurie yra skirti jo atminimui.

LIETUVIŲ KALBOS KURSA Mičigano universitete Ann Arbore "First Year Lithuanian 104" rudens semestre dėsto Lilė Gražulienė. Jis buvo įvestas 1974 m. žiemos semestre ir turėjo 7 studentus. Kursas turi pilnus akademinis kreditus-užskaitas ne tik Mičigano, bet ir kituose Detroito srities universitetuose. Detroito lietuviams ypač yra svarbus užskaitų pripažinimas Wayne valstybiniame universitete. Kurso išlaidas padengia JAV LB švietimo taryba.

VERGIJOS KRYŽKELIUOSE

Stefanija Rūkienė

PAS RAJONO FELČERĮ

Išėjusi stoviu ir prieblandoje dairausi, kol tamsoje apsipras akys. Matosi dvejios durys vienoje ir dvejios kitoje koridoriaus pusėje. Atrodo, kad veikia keturi kabinetai. Žmonės laukia prie visų durų. Stipresnieji stovi, o silpnesnieji sėdi ant grindų.

Prie vienu durų stovi moterys su vaikais. Čia yra vaikų kabinetas su pediatru. Prie kitų durų stovi žmonės su ištinusiais žandais ir laukia, kada juos pašauks dantistas. Gerai, kad čia yra ir dantų gydytojas.

Greit pašaukia ir mane. Įeinu ir apsidairau, kaip atrodo daktaro kabinetas. Mažas su vienu langu kambarėlis. Prie lango stovi staliukas ir pora kėdžių. Prie sienos ligoniams paguldyti suolas, apklotas balta paklode ir užtiesta gabaliukais ciratos kojoms pasidėti. Paskaitęs pirmininko raštelį, jau pagyvenęs felčeris pradeda ant manęs bartis:

— Esi simulantė ir nenori darbo dirbti. Žinai, kad dabar karas ir visi vyrai mobilizuoti, tai reikia ir moterims pasitempti.

Pasidare nemalonu. Nelaukiau, kad ir medikai réks ir puls mane. Nieko jam neatsakiau, tik pagalvojau, kad visi pučia ton pačion raudonon dūdon. Argi jie negali apsi-eiti be pamokslų ir būti pasišventusiais visų žmonių sveikatos sargais? Pagaliau liepia iki pusės nusirengti ir paviršutiniškai patikrina širdį ir plaučius. Pasiskundžiu kelių sąnarių uždegimu ir skrandžio sutrikimais, pasisakau, kad neseniai esu sirgusi maliarija. Felčeris nieko man daugiau nesako, užsirašo davinius savo kortelėn ir išrašo pažymėjimą.

Išduodamas man pažymėjimą pasakė:

— Pažymėjimo niekam neatiduok, visada laikyk prie savęs ir reikalui esant parodyk savo viršininkams. Gerai būtų suleidus kelias injekcijas kardiavimo, bet jis dabar vaistinėje pasibaigė ir šių vaistų negausi. Reikėtų ir maistą pastiprinti.

Išėjusi iš kabineto klausinėju žmones, kur čia yra liaudies teismas. Jie man pasakė, kad paeičiau ta pačia gatve vieną kvartą pirmyn. Toje pačioje pusėje ant kampo stovįs apynaujis namas, tai būsimi teismo būstinė.

Teismą greit susiradau. Įėjau į raštinę, Sekretorė paėmė mano pažymėjimą, perskaitė ir padavė čia pat sėdėjusiai ir varčiusiai kažkokius popierius, vidutinio amžiaus blondinei, kuri ir buvo liaudies teisėja.

Teisėja perskaitė pažymėjimą ir liepė sekretorei kažką pasižymėti. Minutę žiūrėjo į mane piktomis ir žaibus mėtančiomis akimis. Paskui pradėjo sakyti pamokslą.

— Reikia visiems dirbti. Kodėl atsisakai nuo darbo? Lengvus darbus gali dirbti. Mat, kad karo laikas ir mes tinginių neglostome.

Aš teisinuosi, kad visą laiką sąžiningai dirbau, kad miško darbai man sergančiai yra per sunkūs, kad norėčiau pasilikti kaime ir dirbti žemės ūkio darbus.

— Partija ir vyriausybė žino, kur reikia darbininkų, ten ir siunčia. Partijos ir valdžios pareigūnų reikia klausyti ir jiems nesipriešinti. Neklaūzadas mes baudžiame ir laikome uždarytus kalėjimuose.

Pasibarusi, atidavė man pažymėjimą ir liepė eiti namo. Norėjau jau pasakyti, kad aš esu benamė, bet nutylėjau.

Tuo viskas ir pasibaigė. Matyti, kad byla nutraukė, nes manęs daugiau į teismą nebesaukė.

Grijtu atgal. Reikėtų užėiti pas Svilus. Jaučiuosi labai pavargusi, o dar reikia per pusnynus sukarti dvidešimt kilometrų. Sieloje neramu, krūtinėje negera, o ta visos dienos komunistinių pamokslų virtinė nemaloniai ir dabar skamba ausyse. Nesinori susitikti su žmonėmis ir klausytis jų veidmainavimo.

ČIKAGOS LIETUVIŲ SKAUTŲ ANSAMBLIO pastangomis Jaunimo Centre du kartus buvo suvaidinta Sofijos Čiurlionienės inscenuota 4 veiksmų pasaka "Dvylika brolių juodvarniais laksčiusių", režisuota Živilės Numgaudaitės. Net ir juodvarnius teko vaidinti mergaitėms, nes jų buvo dvigubai didesnis skaičius už berniukų. Aktoriams buvo sudaryta proga pramokti lietuvių kalbos taisyklingos tarties, susipažinti su tautosakine medžiaga. 1972 m. įsteigtam ansamblui vadovauja pirm. A. Markaitienė, talkinama A. Ramanauskienė, I. Serelienė ir J. Pikutaitienė. Ansamblio tikslas — kasmet pastatyti bent vieną veiklą su jaunaisiais aktoriais. Kun. A. Kezys, SJ, yra pasiryžęs iš "Dvylikos brolių juodvarniais laksčiusių" paruošti neilgą filmą. Sekančiai premjera planuojama R. Spalio "Gatvės berniuko nuotykių" inscenizacija.

POETAS ANTANAS MIŠKINIS atšventė amžiaus septyniasdešimtmetį. Šiuo metu jis rašo apsakymų knygą "Žaliaduonių gegužė". Ji aplankiusiai "Literatūros ir Meno" atstovė Gražinai Ramoškaitei sukaktuvininkas pasakojo: "Esu prirašęs atsiminimų apie rašytojus — Vaižgantą, K. Binkį, V. Montvilą, S. Nėrį ir t.t. O čia man rūpėjo parašyti apie tuos nežymius sodžiaus žmones, kurių nebėr, apie kuriuos nepasakojama, bet kurie buvo individualybės. Tai nerašyta kaimo beletristika. Rašau apie tuos, kuriuos aš pats atsimenu, ir apie tuos, kurie gyvi žmonių atsiminimuose. Bus kaimo advokatas, kaimo gydytojas. Esame kaimiečių tauta, bet neturim kaimietiškos epopėjos. Jeigu ją kas nors kada rašys, galės pasinaudoti". Jis taipgi planuoja parašyti ir apie tuos rašytojus, apie kuriuos kiti jau neparašys.

M. K. ČIURLIONIO šimtosioms gimimo metinėms vokiečių leidykla "VEB Verlag der Kunst" išleis leidybinį "Čiurlionis", kuriame bus apie 180 juodai baltų ir 50 spalvotų reprodukcijų. Vilniuje bus išleisti: gausiai iliustruotas M. K. Čiurlionio meno kūrinių mokslinis katalogas, "M. K. Čiurlionio tapyba muzikos temomis", "M. K. Čiurlionio muzikos" faksimilinis akademinis leidinys mokslo reikalams. Ilgą laiką buvo manyta, kad M. K. Čiurlionio paveikslai blunka nuo šviesos ir drėgmės. Maskvos restauracinėse dirbtuvėse atlikta analizė nustatė, kad dėl jų blukimo pagrindinė kaltė tenka per daug medienos turinčiam kartonui ir klėjams su spalvoms kenksmingomis medžiagomis. M. K. Čiurlionio galerijos meno skyriaus vadovė V. Čiurlionytė-Karužienė, jieškodama pagalbos paveikslams išsaugoti, per Jungtines Tautas kreipėsi į didžiausias kūrinių apsaugos organizacijas visame pasaulyje, bet iš jų gautas neigiamas atsakymas. Vienintelė viltis — Japonijos specialistai, kurie galėtų imtis šitokio darbo.

ADOMO MICKEVICIAUS "PONA TADA", versta poetu V. Mykolaičio-Putino ir Justino Marcinkevičiaus, išleido "Vaga" Vilniuje 20.000 egz. tiražu. "Tiesoj" jau 1973 m. paskelbta J. Marcinkevičiaus vertimo ilgoka ištrauka liudija talentingai atlikta didelį darbą.

PANEVEŽIO PARODŲ RŪMUOSE įvykusi III respublikinė jaunųjų dailininkų paroda susilaukė 126 dalyvių su 278 tapybos, skulptūros, grafikos, keramikos, odos ir metalo plastikos kūriniais, dramos teatro priesalyje išstatytais dailiosios tekstilės pavyzdžiais. Kožkodėl šį kartą buvo negausus grafikos skyrius, pralenktas tapybos bei skulptūros skyrių. Prof. J. Balčikonį džiugino dailioji tekstilė, sukurta jo buvusių mokinų, pasižymėjusių jaunatvišku entuziazmu.

MINDAUGINĖ DRAMA

(iš 7 psl.)

rodyti šiame veikale tiek daug žiaurumo ir broliško kraujo praliejimo, ypač pomindauginės epochos laikais. Su Mindaugo mirtimi gal buvo galima užbaigti ryškų ir vertingą jo viešpatavimą.

Prieš pat tragišką mirtį karalius Mindaugas charakteringame monologe šitaip nusako savo nueitąjį kelią:

Atrodė nuodėmė ilgai miegoti,
nusikaltimas nieko nenuveikti...
Jei negalvodavau apie Tėvynę,
jei nestatydavau saugią pilių,
jei ginti jos kada neįdaviau,
jei savo malonumams laiką leidau,
nusikaltimą Lietuvai dariau...
Tik jai, tik vienai jai aukojau
viską
ir savo kraują ir kitų — tik jai!...

(278 psl.)

Mindaugas miršta kaip tikras krikščionis, šaukdamasis Dievo ir Jam dėkodamas, nes jaučiasi išsilaisvinęs iš visų žemiškų geismų ir vylių. Atsistojęs prieš Kristaus paveikslą, jis taria:

Aš laisvas, laisvas, Viešpatie, aš
laisvas!

Į Tavo širdį širdimi laisva
beldžiuos —

atleisk man, Viešpatie, atleisk,
meldžiuos,

klaidas ir klystkelius žmogaus..."

(279 psl.)

Anatolijus Kairys, **KARŪNA**. Istorinė trilogija—poema. 9 veiksmai, 27 paveikslai, prologas ir epilogas. Mindaugo epocha 1237-1268. Iliustravo Dalia Rėklytė-Alekniene. Tiražas — 1.000 egz. 318 psl. kietais viršeliais. Kaina \$6.50. Išleido 1974 m. "Dialogas", 8457 So. Pulaski Rd., Chicago, Ill. 60652, USA

Dail. P. Bugailiškis

KAIMO SENKAPIAI

IDĖJINIAI JK PAGRINDAI

(iš 5 psl.)

akis tiems klausimams, kurie kartais neateina į galvą. O pajieškojimas ir atradimas atsakymų į P. Amerikos lietuvių klausimus — kas yra lietuvis, kas yra lietuviška veikla, kodėl svarbu lietuviškai kalbėti, kas yra lietuviška kultūra, bus ir mūsų pačių praturtinimas bei paskatinimas rasti dėmesio vertus atsakymus, dėl kurių verta angažuotis lietuviškam gyvenimui ir veiklai. Mūsų yra permažai, kad leistume ir mažiausiai kolonijai numirti. Kiekvieno mūsų jėgos yra naudingos, jeigu norime išlikti lietuviams.

Pagrindinė mintis

Čia ir prieinu prie išvadų. Mano supratimu, šis kongresas organizuojamas P. Amerikoje siekiant pirmiausia pagyvinti grupę jaunų žmonių, kurie turbūt gali padaryti tiek pat, kiek ir mes. Kongresas P. Amerikoje iškels tų kraštų lietuvių jaunimą, įrodys, kad jis gali lygiai tiek pat, kiek ir visi kiti; svarbiausia, jiems duos į ką pasižiūrėti, su kuo identifikuotis.

Mes, Š. Amerikos jaunimas, turime būti labai stiprūs ir ištikini. Mes turime patys turėti didelį pasitikėjimą savimi, kaip lietuviams, kad šis užsimojimas pasiektų gerų rezultatų. Kongresas — tai tik didelio namo pamatai. Jie turi būti labai stipriai pastatyti. Manau, kad pagrindinė kongreso mintis turėtų būti aptarimas jauno lietuvio ar lietuvės identiteto. Trečiasis jaunimo kongresas turi nurodyti jaunuolei ar jaunuoliui kelią, kuriuo einant jam būtų leng-

VEIKLOS KALENDORIUS

Birželio 1: LKB -nės ruošiamas churrasco Jaunimo kongreso naudai;

Birželio 2: Brazilijos JK komiteto valdybos posėdis su finansų ir turizmo-transporto komisija (20,30 val. Jaunimo namuose);

Birželio 2: Pabaltiečių komiteto posėdis Estijos konsulate;

Birželio 8: Jaunimo studijų diena Ambrozevičių sodyboje, Sta. Isabel (Išvykstama iš Zelinės prie Jaunimo Namų 7,30 ryto);

Birželio 8: Moksleivių ateitininkų susirinkimas Zelinoje;

Birželio 15: Tautos išsklaidymo diena ir birželinų įvykių minėjimas;

Birželio 15: Brazilijos atstovų į PLJ kongresą rinkimai;

Birželio 16: Brazilijos JK valdybos posėdis su būstinės ir spaudos bei informacijos komisija, ir atstovų rinkimų komisija (Zelinoje, 20,30 val.);

Birželio 22: Vyru Brolijos šventkelionė į Aparecidą;

Birželio 28-30: Pasaulio Liet. Katalikų Bendrijos kongresas Romoje;

Birželio 28: V. Anastácio mokykloje Joninių laužas bei Petrinės;

Liepos 2: kun. St. Šileikos kunigystės si-dabrinis sukakties minėjimas;

viau surasti atsakymus į savo identiteto klausimus. Tuo būdu įgysime didesnę pasitikėjimą savimi bei savo veikla ir įsitikinsime, kad P. Amerikos, Australijos ir Europos jaunimas yra lygiai tiek svarbus, kiek ir Š. Amerikos.

Klausimai ir atsakymai

Ruošiantis jaunimo kongresui ir kongreso metu turėtume atsakyti į šiuos tris klausimus, kurie yra ne tik man, bet ir daugeliui esminiai.

1. Kalbos ir veiklos klausimas: nemokėdami savo kalbos, uždarome sau kelią į betkokią lietuvišką kultūrą, betkokią organizacinę veiklą.

2. Organizacinės veiklos klausimas: jeigu mes dirbsime negalvodami apie ateitį ir jos pasekmes, panašu tas darbas nugrims ir paliks mus stovinius ir prazilusius. Mes turime ugdyti ne tik naujas idėjas, bet ir jų vykdytojus bei naujus visuomenininkus.

3. Tęstinumo klausimas: organizuotą darbą dirbdami, dalyvaudami veikloje, mes paliksime gaires jauniesiems

Prieškongresiniame laikotarpyje ir kongreso metu mes turime surasti būdus, kaip galime ne tik atsakyti į šiuos klausimus, bet ir būdus, kaip sudominti tuos, kurie gal visai nenori šių klausimų kelti. Turėdami atsakymus, mes savo rankose laikysime identiteto gaires, kurios pašalins abejones bei nežinios jausmus ir pažadins ištikinimą, kad tai, ką jaunuolis gavo gimdamas lietuviu, amerikiečiu, kanadiečiu, braziliečiu, australiečiu . . . , yra vienas ir tas pats gyvenimas, reikalaujantis geresnio susiorganizavimo ir didelės vienybės.

Rasa Lukoševičiūtė,
Montrealis
Tėviškės Ziburiai

SVC. MARIJOS PAGERBIMAS

Praejusį sekmadienį, po Mišių šv. Kazimiero p-jos salėj, vyko akademija Marijos garbei. Klebonas t.P. Daugintis pristatė Marijos kultą Bažnyčioje ir lietuvių tautoje. Po to p. H. Mošinskienė gyvai perteikė iš savo pergyvenimų eilėrašty "Alpių Pieta" iš savo knygos "Ošiančios pušys" ir fragmentą "Austinos sapnas". Živilė Jūraitytė perskaitė savo tėvelio, KL. Jūros "Ave, Maria" eilėrašty. Choras, vadovaujamas L. Ralicko giedojo per mišias, per akademiją dar sugiedojo kelias tradicines giesmes.

Akademijoje ir Mišiose, kurias laikė tt Ant. Saulaitis ir Pr. Gavėnas, dalyvavo gausus būrys tautiečių net iš tolimų bairų, kaip Moinho Velho, Tucuruvi, Utinga.

NESI KARDINOLAS...

(iš 2 psl.)

giai. O aš bėgau aplink kambary ir tylėjau. Skausmo ir baimės apimtas, vienu momentu jau buvau bepradedęs įsitikinti, kad šis grasinimas bus įvykdytas. Tiesiog negalėjau pakelti minties, kad mama bus atgabenta šion vieton. Bet palaipsniui ėmiau susigaudyti, kad visiškai neįmanoma iki ryto ją čia atgabenti. Mindszent kaimelis yra už 125 mylių. Su ta mintimi aš šiek tiek aprimau, nors buvau visiškai jo brutalumą nuvargintas. Nė vienas, kuris buvo matęs mane prieš mėnesį, nebūtų galėjęs mane atpažinti po šių pakartotinių fizinės agonijos pergyvenimų. Sekančią dieną buvau taip psichologiškai palaužtas, kad nutariau pasiduoti kaikuriems jų reikalavimams. Taigi, sekančios nakties tardymo metu aš suminėjau tris "savo šamokslo bendrininkų" pavardes. Žinojau, kad du iš jų jau yra negyvi, o trečias — iš krašto pabėgęs. Neva spirdamas, aš leidau jiems tas tris pavardes iš savęs išpešti, manydamas, kad bent savaitė užtruks, kol jie susigaudys, kad nė vieno iš jų tardyti negali. Bet apsirikau. Majoras pradžioje apsidžiaugė, bet mano apgavystė buvo greitai susekta ir sekančią naktį vėl buvau taip pat kankinamas. Vėliau, kai tekdamas ant vinies ar medžio atplaišos kalėjime užlipti, tų naktų žiaurumai tuojau užplūsdavo mane.

Kaip vėliau pasirodė, mano pastangos apsaugoti rektorių Pal Bozsik buvo visiškai be-reikšmės. Vėliau ligoninėje, skaitydamas knygą apie Kalocs arkivyskupo teismą, sužinojau, kad Bizsik buvo įtrauktas į Grösz bylą ir nubaustas labai sunkia bausme. Po išlaisvinimo sužinojau, kad jis mirė kalėjime nežinomomis aplinkybėmis. Aš visada jį labai gerbiau kaip nepaprastai ištikimą savo ištikinimams asmenį.

Pagaliau budeliai savo tikslą pasiekė ir privertė mane prisidėti prie žiaurios netiesos. Nežiūrint savo palaužtos būsenos, pradžioje dar spyriaisi, bet nebegalėjau kovoti. Vien pagalvojęs apie guminę kuoką imdavau drebėti ir galų gale pasirašiau, panaudodamas paskutinę gudrybę, kurią vengrai belaisviai Turkijoje kadaise buvo panaudoję. O ji buvo tokia: gale savo parašo aš pridėjau raides C.F., reiškiančias "coactus feci" — prievarta padariau. Pulkininkas įtarinėjančiai paklausė: "Ką reiškia Jozef Mindszenty, C. F.?" Atsakiau, kad tai sutrumpinimas išsireiškimo "cardinalis foraneus", kuris naudojamas provinciniam — ne kūrijos —

kardinolui pažymėti. Jis tą paaiškinimą priėmė. Džiaugdama-sis, kad išgavo iš manęs parašą, jis liepė mane gražinti vienu-tėn. Pilnai supratau jo džiaugsmą. Be abejonės, jo viršinkinai dėl nesėkmių jam buvo prikaišioję. Galbūt Rakosi, o gal net ir Stalinas buvo išreiškę savo nepasitenkinimą. Tačiau ši mano gudrybė turėjo man nemalonia-s pasekmes vėliau. Sekančią naktį pulkininkas su penkia-s vyrais įsiveržė į mano vienutę. Jie daužė mane ir svaidė dokumentų pluoštais. "Bjaurybe", šaukė pulkininkas, "tu palaikėjai mus žiopliais. Tau negalima nieko prie savo parašo pridėti: nei po juo, nei prieš jį, nei jo gale. Tu nesi daugiau nei kardinolas, nei arkivyskupas, o tik tai kaliny-s!"

Tai paskutinis to laikotarpio įvykis, kuris aiškiai pasiliko mano atmintyje. Kas vyko vėliau, po mano antros kalinimo savaitės, 1949 m. sausio 10-24 dienomis, atmintyje išliko tik kaikurios nuotrupos. Gerą dalį viso to prisiminiau perskaitęs "Geltonąją knygą" bei "Juodąją knygą". Galimas daiktas, kad vėliau aš buvau mažiau mušamas, o daugiau stubbinamas visokiais vaistais. Gydytojai lankydavosi įprastu reguliarumu ir tikrindavo mano sveikatą. Jutau, kad mano pasipriešinimas senka. Jau nebepajėgiau tinkamai argumentuoti, nebeatmesdavau aiškių melagysčių bei faktų iškraipymų. Tai vienu, tai kitu momentu rezignuotai išsireikšdavau: "Nėra reikalo daugiau apie tai kalbėti. Galbūt tai atsitiko taip, kaip kiti tvirtina".

Paprastai tokius atsakymus duodavau, kai man būdavo skaitoma iš mano "šamokslo bendrininkų" ir "liudininkų" "tardymo bylų". Paprašydavau, kad kaikurie dalykai dokumentuose būtų pakeisti prieš pasirašymą, bet nebesusigaudžiau, kad sesijų protokolai būdavo parašomi įvairiomis versijomis ir kad dokumentai, kuriuos pasirašydavau, dažnai turėdavo visai kitokias datas bei faktus, negu man balsiai būdavo perskaitoma. Be to, nebegalėdavau perskaityti tekstų, po kuriais pasirašydavau. Būdavau taip išvargintas, kad nebekreipiau dėmesio, ar surašytasis dokumentas atitinka mano žodinį pareiškimą. Nežinojau kas su manimi pasidarė, bet tapau visiškai kitokiu asmeniu. Vertė K. J. Stš.

BAŽNYČIA ESAME IR MES.

Ir nuo mūsų priklauso
Bažnyčios dabartis
bei jos A T E I T I S...

MŪSŲ ŽINIOS

Birželio 1 dieną:

Šv. Juozapo LK B-nės ruošiamas
PIKNIKAS CHURRASCO

BIRŽELINIŲ ĮVYKIŲ MINĖJIMAS

bus Mokoje, Šv. Kazimiero parapijos salėje, birželio 15 dieną, sekmadienį, 16 val., su pamaldom atitinkama programa.

Birželio 7 dieną:

a.a. KAZIMIERO TRŪBOS mirties metinės. Mišios V. Zelinoj 20 val.

KUNIGŲ VIENYBES SUSITELKIMAS

Antrą Sekminių dieną Br. Liet. Kunigų Vienybės nariai susirinko v. Zelinos klebonijoje metinei MALDOS DIENAI. Prie progos, kun. St. Šileika nušvietė dalyviams sekmininį sąjūdį, kurio grupei V. Zelinoj jis vadovauja. Buvo melstasi už visus kunigus, ypač gi už sergantį prel. A. Arminą. Buvo nartata, tarp kita ko, kun. H. Šulčą įgalioti atstovauti BLK Vienybei Romoje būsiančiam pasaulio liet. kunigų suvažiavime. Buvo taip pat aptartas reikalas pasauliečių atstovo tuo pačiu metu Romoj vyksiančiam Pasaulio Liet. Katalikų Bendrijos kongrese. Tačiau kas konkrečiai tokiu atstovu galėtų būti liko neišspręsta.

SVEIKSTA KUNIGAI

Prel. A. Arminas, išbuvęs Beneficiencia Portuguesa ligoninės ypatingos priežiūros skyriuje, jau sugrįžo į savo kleboniją Mauá, kur išsėdamasis gydos. Prel. Pijus Ragažinskas pereitą savaitę nūvyko į Seserų Pranciškiečių namus Morumbi, kol visai atsigaus nuo ligos. Jis kurį laiką šalia darbo katedroje pavadavo kun. V. Kavolį, kuris gydos namuose.

PLIAS PRANEŠIMAS

Pasaulio Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos – Brazilijos skyriaus narių susirinkimas šaukiamas š.m. gegužės mėn. 31 d., šeštadienį, 14 val. pas inž. Nardį Antanaitį: Rua Guilherme Alfieri, 303 - Sta. Isabel, Est. de São Paulo, Tel.: 292-5211.

Po skyriaus einamųjų reikalų aptarimo bus vizituojamas fabrikas "Karibé", susipažįstant su techniškais įrengimais ir produkcijos eiga.

PRISIDĖTI PAŠTO ŽENKLAIS

Šv. Kazimiero parapijos klebonas kun. P. Daugintis neseniai davė porą didelių aplankų vartoti pašto ženklų Tikėjimo Platinimo Įstaigos Brazilijos skyriui.

Tie ženklai ten rūšiuojami, paruošiami ir parduodami; gauti pinigai siunčiami misionieriams paremti. Iš taip parduodamų vartotų pašto ženklų susidaro didelės pinigų sumos.

Iš skyriaus jis gavo jo direktoriaus Mons. Expedito Marcondes laišką. Jame rašoma:

– Informamos ter recebido os sêlos para Campanha Missionária e ficamos contentes pelo vosso espirito de colaboração, através dos sêlos usados...

Toliau laiške jis kviečia ir kitus bendradarbiauti misioniškoje dvasioje su misionieriais kad ir renkant vartotus pašto ženklus, Tai lengva, bet svarbi parama.

MIRĖ

gegužės m. 24 d. KAZIMIERAS JOKUBAUSKAS. Velionis jau buvo pensininkas ir gyveno Vila Anastácio. Mirusiojo seseriai ir giminėms reiškiamė užuojautą.

ŠIO "ML" NUMERIO

GARBĖS LEIDĖJAS

V. ANASTÁCIO DR. J. BASANAVIČIAUS MOKYKLOS
GLOBĖJŲ BŪRELIS.

Jam nuoširdi padėka ir geriausi linkėjimai.

ML Administracija

MIRĖ PREL. ZENONAS IGNATAVIČIUS

Iš Romos atėjusi telegrama pranešė, kad geg. 20 d. ten staigiai mirė prel. ZENONAS IGNATAVIČIUS.

Gimęs Vilkijoje 1909 m. sausio 1 d., Velionis buvo įšventintas kunigu 1934 m. Dirbo Kauno arkivyskupijos kurijoje, dėstė Kauno kunigų seminarijoje ir buvo jos prefektu ligi 1941 m. Nuvykęs į Romą, gavo doktoratą už dezertaciją apie Lietuvos katalikiškąsias mokyklas. 1948 m. buvo pakeltas į kanauninkus, o vėliau monsignorus.

Emigravęs į Braziliją, profesoriavo Belo Horizonte ir Rio de Janeiro kunigų seminarijose. Grįžęs 1962 m. Romon, buvo paskirtas šv. Kazimiero kolegijos vice- rektorium. 1970 m. vėl persikėlė Brazilijon; Rio de Janeiro buvo paskirtas arkivyskupijos general- vikaru lietuvių reikalams.

Vokiečių okupacijos metais buvęs liet. karių kapelionu Rytuose, išleido apie tai atsiminimus – itališkai "Sabaot, Dio degli eserciti", 1967 m. ir ispaniškai "Yo vi" 1968 m. (LE)

Mieliems Rio de Janeiro lietuviams netekusiems ilgamečio kolonijos lietuviams generalinio vikaro ir žymaus veikėjo prel. ZENONO IGNATAVIČIAUS, gilią užuojautą reiškia

Brazilijos Liet. Kunigų Vienybė
ir São Paulo lietuviai

FÁBRICA DE GUARDA-CHUVAS

GUARDA-CHUVAS DE TODOS OS TIPOS, PARA HOMENS, SENHORAS E CRIANÇAS. MINI-SOMBRIÑAS, TIPO ITALIANO E ALEMÃO.

Vicente Vitor Barros Ltda.

Ind. Estab. 1942/27

C. E. C. 08.01.603/001

R. Coelho Barreiros, 104
V. Prudente

Fones: 274-0677 - (Res. 274-1886)
São Paulo

NOSSA LITUÂNIA

MŪSŲ
LIETUVA

Caixa Postal 4421
01000 São Paulo, SP.

Diretor responsável
ANTONIO AQUINO
Redator: Jonas Kidykas
Administrador: P. Daugintis

METINĖ PRENUMERATA: 50 kr. GARBĖS PRENUMERATA: 250 kr. Paskiro numerio kaina: 1,00 kr. užuojautos ir sveikinimai nuo 10 kr. pagal didumą. Dėl kitų skelbimų tartis su administracija. Čekius rašyti „Pedro Daugintis“ vardu.

Straipsnius ir korespondencijas redakcija taisy, pertvarko savo nuožiūra. Naudoti raštai gražinami tik autoriui prašant. Pavarde pasirašyti straipsniai nebūtinai išreiškia redakcijos ir leidėjų nuomonę. Už skelbimų kalbą ir turinį redakcija neatsako. Laikraštis išėina ketvirtadienį. Todėl vietinės žinios ir pranešimai 9 - 10 puslapiams redakcijai įteiktini ne vėliau kaip iki sekmadienio vakaro.